

Na-keĭ-vəhoti-an **Na-keĭ-və**hoti-an **van hən aJon**

Ase itos nalobulat egai?

AJon tovi ahai susur siYesu itosi.

Itos nalobulat egai hən nəsə?

AJon itos nalobulat egai hən bikel mai nəvanuan gail husur na-kəta-risi-an hən aYesu gai torisi. Na-kəta-risi-an enan eṽusan nəsə bēvisi len nəboŋ ləbēgəmai.

AJon itos nalobulat egai mōs ase?

Itosi mōs alat lotokad nədəlomian. Itosi mōs naKristen gail len naut pisi.

Itos nalobulat egai ŋais?

AJon itosi pəpadaŋ hən nasihau A.D. 90.

AJon anatan aSepeti evi ahai pispisul siYesu.

AJon itos nalobulat egai, ale esəvati van hən alat siYesu len naut toməlevru len naprovens Asia. Len nasihau galenan naut a Rom idaŋ masuṽ ale eil a mō hən nəvanuan naut tiltile gail len naut salit gail. Be naut a Rom emədas bun alat siYesu. Len nasihau A.D. 54 vəbar A.D. 68, aSisa a Rom, nahəsən aNero, gai emədas alat siYesu lototoh a Rom. Ale len nasihau A.D. 81 vəbar A.D.96, aSisa nahəsən aTomitian, gai tu emədas bun alat siYesu. Len nabunusian silat a Rom, aSisa salito esumān nagot, be alat siYesu lomətahun ləbilotu həni, lulotu hən aGot mai Nasuḅ aYesu Kristo ŋai. Imaienan nəvanuan a Rom lunau ke alat siYesu lomətahun aSisa, lovi enemi san gail. Husur enan luṽabun nəvanuan isobur

lotokad nadəlomian len aYesu (2.10, 13, 3.10, 6.9). Lutah gat aJøn ale loriŋi len natuhholoul Patmōs tohum naim bəbaŋis (1.9). Len nasi-hau enan aTomitian evi Sisa. AYesu evisi hən aJøn len naholoul ei, ale ikel vəhot natit gail ləbevisi a tahw. AJøn itos gat natgalenan. Itosi ke aSetan emədas masuŋ hən alat siYesu səhor ta mō. Avil alat lotoriŋ nəlolit len aYesu leil gəgat m̄au, limassusumar, limasdaŋ ħur na-ləŋon-isa-vəsa-an enan, naut kəmas ləbimat (12.11). AJøn ike aYesu dereh tetəlmam ale aenemi san gail asike lukad nədaŋan am. Alat lotogolgol nəsaan dereh lipanis, be alat lotoriŋ nəlolit len aYesu, lotovi esan, dereh ləbis len naut veveu aGot tokel gati ke likade maii.

- 1) AJøn isor husur nalobulat egai (1.1-8)
- 2) Na-kəta-risi-an hən aNatun Nəvanuan (1.9-20)
- 3) Nalobulat napisulan gail van hən alat siYesu len naut toməlevru (2.1-3.22)
- 4) Nabopita len nəmav esəŋav (4.1-11)
- 5) Nalobulat tobul tokad nabuburutan lotoməlevru (5.1-6.17)
- 6) Alat a Israel lotovi 144,000 (7.1-17)
- 7) Aŋel lotoməlevru loŋuv nətrampet lotoməlevru (8.1-11.19)
- 8) Napəhaŋut, nətrakon mai narivatəvat katkat eru (12.1-13.18)
- 9) Naŋehuh Sion mai nəwain hən navile a pan (14.1-15.8)
- 10) Navilesir naməkot gail (16.1-21)
- 11) APapilon toyalyal iteh vəmasirsir (17.1-20.10)
- 12) Napəpəhunian hən navoian dan nəsaan

(20.11-15)

13) Nəməv veveu mai navile a pan veveu (21.1-8)

14) Naut a Jerusalem veveu (21.9-22.5)

15) Nə-maris-kotovi-an (22.6-21)

AJon isor husur nalobulat egai

¹ Len nalobulat egai aGot ilav naləboian hən nəsa dereh bimasvisi asike idareh mai aYesu Kristo, hən aYesu bikel vəhoti mai naslev san gail lotovi vanuan san gail. AYesu esəvat aņel san hən bikel vəhoti mai ginau, aJon notovi slev san.

² Nukel ur natit p̄isi notorisi, natit p̄isi tovi nasoruan siGot, mai natit p̄isi aYesu Kristo tokel koti mai ginau.

³ Avan ideh bəvuruj nalobulat egai mai alat siYesu, aGot tivoi həni. Alat ləbesəsələj həni mai ləbigol nəsa tokele, aGot tivoi hən galito, husur nəboj hən natgalenan ləbevisi egəm pəpadaņ.

Na-ke-ivoi-an van hən alat siYesu len naut toməlevru

⁴ Ginau aJon nutos nalobulat napisulan egai van hən alat siYesu len naut toməlevru len naprovens Asia. AGot teviol kəmas hən navoian mai gamito, tigol nəlomit tikad natəmat. Navoian mai natəmat enan arogəm len aGot tovi gai ta sutuai tia, gai gagai, mai tovi gai bəgəm sal.* Navoian mai

* **1:4:** Len naut egai nənoṽ həni mai nahəsən aGot tokel mai aMoses: *Ginau notovi ginau bogai notovi ginau sutuai nəbevi ginau (sal) vi sutuai.*

natə̃mat arogəm len aNunun toməlevru[†] a m̃o len nabiltihai bətbətah siGot.[‡]

⁵ Navoian mai natə̃mat arogəm len aYesu Kristo todaŋ hən bikel kot nakitinan husur aGot. AYesu evi ahai a m̃o, nametəkav hən na-le-məhat-an dan nəmatan. Eil a m̃o hən nakiŋ gail hən navile a pan. Mitisal suh gai toləmas bun gidato, nəda hən nəmatan san togol datumakuv dan nəsaan sidato. §

⁶ Igol datovi vanuan dattotoh pipihabəlan aGot, igol datogəm vi hai tutumav təban aGot aTəman. Nəyalyalan hən nəbathumənas mai nədaŋan hən nail-a-m̃o-an aripat lan vi sutuai sutuai! Ganan.*

⁷ Məteris! Egəm mai nəmavukasw! Ale nəvanuan gail pisi dereh lerisi, galit am lotosari len nəmatan san. Nəvanuan len nahəmar gail pisi len navile a pan dereh litaŋ vaisis lan. Timagenan! Ganan!**

⁸ Nasuḅ aGot, ike, “Novi alfa mai omeka, nametəkav mai naməkot. Giŋau novi atənan tovi gai ta sutuai tia tovi gai gagai, mai tovi gai bəgəm sal, novi Got notodaŋ masuṽ.”††

Na-kəta-risi-an hən aNatun Nəvanuan

⁹ Giŋau aJon, awawa samito. Len aKristo, nutah mai gamito dattotoh pipihabəlan aGot, nutah mai

† **1:4:** Len naut egai, aNunun toməlevru evi aNunun aGot. Ale məlevru ikad namilen ke toveveu buni o tonor buni. ‡ **1:4:** Asia: 2Kor 1.8; *alat siYesu len naut toməlevru:* KelV 1.11; *tovi gai gagai, tovi gai ta sutuai tia mai tovi gai bəgəm sal:* Exo 3.14. § **1:5:** *todaŋ hən bikel kot nakitinan husur aGot:* Isa 55.4; *ahai a m̃o:* Psa 89.27; *nəda hən nəmatan san togol datumakuv dan nəsaan sidato:* Kol 1.20.

* **1:6:** Exo 19.6; 1Pit 2.5 ** **1:7:** *mai nəmavukasw:* Dan 7.13; Mak 14.62; *lotosari:* Zec 12.10; Jon 19.37. †† **1:8:** KelV 21.6, 22.13. *Alfa* evi naleta nametəkav len nasoruan ta Kris, mai *omeka* evi naleta naməkot.

gamit dattodaŋ þur na-ləŋon-isa-vəsa-an sal. Lubar hən ginau len naholoul lotokisi hən a Patr̄os sil notokel ur nasoruan siGot mai nakitinan aYesu tokel vəhoti. Ehum nototoh len naim bæbaŋis gegai.

¹⁰ Len nəboŋ sua siNasub̄, aNunun aGot iwol hən ginau. Vəha-sua ŋai nosəsəloŋ hən nadoldol towal habat hum nətrampet.‡‡

¹¹ Ike, “Gitos gat nəsa gotorisi, ale səvati van hən alat siYesu len navile toməlevru: a Efesus, a Smirna, a Perkamum, a Tiatira, a Sartis, a Filatelfia mai a Laotisea.”

¹² Nəboŋ notopair hən nəbəkəta ris ase tosor mai ginau, noris nam̄ial toməlevru lotopat a məhat len nametəlai nagol toməlevru lotoil.

¹³ Avan sua sum̄an anatun nəvanuan eil len naut nametəlai nam̄ial galenan lotoil lan. Nahurabat san ebəlav bar narien, ale nəhau tutuŋ nagol iban̄is garu həni len nəmabun.

¹⁴ Len nəkadun, navurun epəhw hum navurun nasipsip, epəhw yesyes hum nasno. Namətan arohun nəhab towunwun.

¹⁵ Narien arobbilbil hun natəlai bras topat len nəhab gol topud van̄ial, ale nadolon ehun nəwalan hən nabiltiwai tosel vi pan len naut tosoþur. §§

¹⁶ Len navəlan nəmatu etəgau nam̄eso toməlevru, ale nabu nəbālan tokan naut toru evivile dan nabuŋon. Ale nəhon ehum namityal tobilas nəmet len natub̄lial.

‡‡ **1:10:** *Nəboŋ siNasub̄* evi nəmariboŋ nametəkav hən nawik, nəmariboŋ aYesu tole məhat dan nəmatan, ale husur enan, alat lotokad nadəlomian lulotlotu həni len nəboŋ enan. *Nətrampet* evi natsua lotoum həni hən nametəlai ale nəboŋ lotoŋuv lan, iwol səhor nəwalan hən nahəmadu. §§ **1:15:** Hən naves 13-15, ris Eze 1.24, 43.2; Dan 7.9, 13, 10.5-6

17 Nəboŋ notorisi, nuteh bathurien suñan notomat. Be erinŋ navəlan nəmatu len ginau, ike, “Sagemətahw, ginau novi nametəkav mai naməkot.***

18 Ginau novi gai tomaur. Numat be goris, gagai numaur vi sutuai vi sutuai. Notəgau naki hən nəmatan mai naut nəmatan, nukad nədaŋan hən na-il-a-mŋo-an səhor gəlar p̄isi.

19 Imagenan, gitos gat natit gail gotorisi tia, natit gail gagai mai natit gail ləbēvisi a tahw.

20 Nam̄eso toməlevru gotoris gail len navəlagw, mai nametəlai nagol hən nam̄ial toməlevru lotoil, namilelit tosusuah imaiegai ke: nam̄eso toməlevru lovi aŋel gail lotokətkəta təban alat siYesu len naut toməlevru, ale nametəlai nam̄ial toməlevru lovi alat siYesu len naut toməlevru galenan.

2

Napisulan van hən alat siYesu a Efesus

1 “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Efesus. Gitos nategai ke:

“Ginau nototəgau nam̄eso toməlevru len navəlagw nəmatu, ginau notoyar len naut nametəlai nagol hən nam̄ial lotoil lan, ginau nokəmaiegai ke:

2 “Noləboi natit p̄isi məttoḡole. Noris nauman todaŋ samito mai nə-daŋ-ḡuri-an samito tobəlav. Noləboii ke mətsaləboi mətḡitah mai nəvanuan

*** 1:17: Hən naves 16-17, Isa 44.6, 48.12, 49.2; Ipru 4.12

sasa gail. Noləboii ke məttoṽpusṽpus kitev nakiti-
nan len alat lotokis galit hən ahai pispisul be
ləsavi ahai pispisul, ale mətusabi ke lotogəgəras.

³ Mətosusumar, mətudaŋ ḅur na-ləŋon-isa-vəsa-
an bathut nahəsagw, ale mətəsapetəmas, nibemit
saməhav.

⁴ Avil ikad natsua, nusor tas gamito len nat-
galegai ke: mətəsaləmas bun ginau hum məttoṽgole a
m̄o, mətəsaləmas bun gamit gabag.

⁵ Mitinau gat na-ləmas-buni-an nametəkav
məttokade a m̄o. Mətuteh masuṽ dani. Mitipair
təlmam gəm hən ginau ale um sum̄an məttoṽgole
a m̄o. Asike mətḅipair dan nəsaan samito, dereh
negəm hən gamito, nilav kuv nametəlai nam̄ial
samit dan naut toil lan.

⁶ Be ikad natsua len gamito tovoi: gomətahun
naṽide silat seNikolaus, ginau am nomətahun
buni.*

⁷ “Avan ideh tokad nədariŋan tesəsələŋ hən
nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len
naut gail! Avan ideh towin səhor nədaŋan hən
nəsaan, dereh nidam̄ hən ḅihan naṽit nəhai hən
nəmauran len nəParatais siGot.†

Napisulan van hən alat siYesu a Smirna

⁸ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta
təban alat siYesu a Smirna. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi metəkav mai naməkot,
ginau notomat mai notomaur təlmam, ginau
nokəmaiegai ke:

* **2:6:** *Alat seNikolaus* lunau ke lotovi Kristen be lohusur
naṽusanan seNikolaus, savi siYesu. † **2:7:** Gen 2.8-9. *Paratais*
len nasoruan ta Kris evi nəhol o nəhol hən naṽit nəhai.

9 “Noləboi na-ləŋon-isa-vəsa-an mai nə-par-tite-an samito, wake mətəpul hən navoian siGot! Noləboi natit gail, aenemi samit gail lotokele, hən ləbēmədas nahəsamito. NaJu galenan lokis galit hən alat siGot, be sakin, husur nəbənbonan salito evi nəbənbonan siSetan.

10 Samtemətahw len na-ləŋon-isa-vəsa-an ideh pəpədaŋ hən bəgəm hən gamito. Natəmat dereh tibar hən gamit galevis len naim bəbaŋis hən bitaltal husur nədəlomian samito ke timabe, ale dereh mətələŋon tisa vəsa len nəmaribəŋ tesəŋavur. Mitidaŋ len ginau, naut kəmas nəmatan bībar gamito, ale dereh nilav nəprais hən nəmauran kitin mai gamito.*

11 “Avan ideh tokad nədarinjan tesəsələŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail! Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, nəmatan na-vəha-ru-an asike igol nəsənahān lan.‡

Napisulan van hən alat siYesu a Perkamum

12 “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Perkamum. Gitos nategai ke:

“Ginau notokad nəbu nəbālan tokan naut toru, ginau nokəmaiegai ke:

13 “Noləboii ke mətutoh len naut nəbiltihai bətbətah siSetan topat lan. Naut kəmas natenan mətətəgau gat nahəsagw sal, mətudaŋ len ginau. Mətomətahun mətbigam dan ginau, naut kəmas lotogol aAntipas tomat. AAntipas enan idan

* **2:10:** Gen 24.55; Dan 1.12, 14 ‡ **2:11:** KelV 20.14, 21.8 *Nəmatan na-vəha-ru-an* evi nəmatan vi sutuai, ale nəmatan enan saləboi bīgol natideh len alat lotowin səhor nədaŋan hən nəsaan.

hən b̃ikel kot ginau ale lugol tomat sil ginau len navile samito, naut aSetan totoh lan.

14 Avil len natgalevis nusor tas gamito. Ikad gamit galevis ei lotohusur nãvide siPalaam tõvusan aPalak hən nãvide hən b̃igol alat a Israel ləb̃isa. Etə̃nov nəlolit hən ləb̃ihan nəhanian nəvanuan gail lototutumav həni van hən nəlablab gail mai hən ləb̃igol naitian tosa.*

15 Len nãvide tomaienan ikad gamit galevis lotohusur nãpusanan silat seNikolaus.*

16 Imagenan, mitipair dan nəsaan samito! Asike mət̃bigole, vəha-sua ŋai d̃ereh negəm, b̃al mai gamit məttohusur aNikolaus hən nãbu nəb̃alan hən nabuŋogw.

17 “Avan ideh tokad nədariŋan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail! Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, d̃ereh nilav nəmanna galevis tosusuah maii, nəmanna togəm len nəmav. Ale d̃ereh nilav nəvat tõpəhw maii. Len nəvat enan aGot itos gat nəhes veveu lan, ale səkad avan ideh tõləboi nəhes enan, be gai nəb̃ilavi maii ŋai, eləboii.*

Napisulan van hən alat siYesu a Tiatira

18 “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Tiatira. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi aNatun aGot, namətagw tohun nəhab towunwun, nariegw tohun natəlai bras tõbilbil, ginau nokəmaiegai ke:

* 2:14: Num 25.1-2, 31.16
16.14-15, 33-34; Isa 62.2, 65.15

* 2:15: KelV 2.6

* 2:17: Exo

19 “Noləboi natit p̄isi mət̄togole. Noləboi naləmas-buni-an samito, nadələomian samito, navitarhəte-an samito mai nə-dəŋ-ḅuri-an samito tobələv, ale gagai mətugol natgalenan səhor ta m̄o.

20 Avil len nategai nusor tas gamit ke: alitenan, aJesepel, tokis gai gabag hən ahai kelkel ur sua, mətudaḿ hən beḅusan ei. Len naḅusanan egəras naslev sagw gail hən ləḅigol naitian tosa, hən nəhanian nəvanuan lototutumav həni van hən nəlablab gail.*

21 Nulav mai alitenan, namityal hən ḅipair dan naitian san tosa, be emətahun ḅipair dani.

22 Imaienan, dereh nibar həni len nəmel sua. Ale len naut enan, gai mai galit lotogol naitian tosa maii, dereh nigol leləŋon tisa vəsa tibatbat. Asike ləḅipair dan naḅide hən nəsaan san, dereh timaienan.

23 Ale dereh nigol anatun gail limat hən navilesir, beti alat siYesu len naut p̄isi dereh leləboii ke, ginau notovi gai tokəta kitev nəsa topat len nənauan mai nəlon nəvanuan gail, ale dereh nilav mai gamit p̄isi, nəsa tonor hən nagolean samit v̄isusua.*

24 “Be nukel mai gamit am a Tiatira, gamit mət̄satəgau naḅusanan enan, gamit mət̄saləboi nəsa lotokisi hən naḅusanan gail siSetan lotosusuah buni, nukel mai gamit ke, asike noriŋ natideh am len gamito ḅigol nəmauran samit ḅidaŋ,

25 be nategai ŋai: nəsa mət̄tokade, mət̄etəgau

* 2:20: 1Ki 16.31, 19.1-2; 2Ki 9.22, 30 * 2:23: Psa 7.9, 62.12; Jer 17.10

gati vir nagəmaian sagw.

²⁶ Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan mai togol naləŋonian sagw tabtab vəbar nagilen, dereh nilav nədaŋan hən na-il-a-ŋo-an maii hən beil a ŋo hən naluṽoh hən nəvanuan gail;

²⁷ ‘Dereh teil a ŋo hən galito hən nəbatw nametəlai, nalolosaan teḅuer,
ale tigol limasirsir hun nəbɪlikoro tan
ḅulau.’*

²⁸ “Dereh likad nədaŋan hən na-il-a-ŋo-an to-
hun nədaŋan hən na-il-a-ŋo-an notokade len
aTəmagw, ale nilav naməso lalan am mai galito!§

²⁹ “Avan ideh tokad nədariŋan tesəsəloŋ hən
nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut
gail!

3

Napisulan van hən alat siYesu a Sartis

¹ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta
təban alat siYesu a Sartis. Gitos nategai ke:

“Ginau notokad aNunun aGot toməlevru mai
naməso toməlevru, ginau nokəmaiegai ke:

“Ginau noləboi natit p̄isi məttoŋole, noləboii ke
məttoṽat nəhes ke məttoṽaur, wake mətumat.

² Mitilele, mətəhulahul! Naṽide samit lotovoi
sal pəpadaŋ ləḅimasig, mitigol lidaŋ am. Husur
nusaḅi ke len nəhon aGot sagw, nəsa məttoŋole,
mətsagol səhav.

* **2:27:** Psa 2.8-9 § **2:28:** Num 24.17; KelV 22.16. *Naməso lalan* evi aYesu, gol ke dereh tilav gai gabag mai alat lotowin səhor nədaŋan hən nəsaan mai togol naləŋonian san tabtab vəbar nagilen.

³ Mitinau təlmam hən naḫusanan məttosəsəlon həni mai məttodəloni a mō. Mitigol husuri, ale pair dan nəsaan samit gail. Asike mətbilele, asike mətbehulahul, dereh negəm sumān nəvanuan vənvənah, ale asike mətoləboi namityal nəbēgəm lan hən nəbilav nəpanismen mai gamito.*

⁴ “Ikad gamit galevis a Sartis ei ləsados nahurabat salit hən nəsaan, ləsamədas nəmauran salit hən nəsaan. Ale dereh liyar mai ginau, nahurabat salit topəhw. Dereh liyar mai ginau husur lunor hən ləbiyar mai ginau.

⁵ Avān ideh towin səhor nədaḫan hən nəsaan, len naḫide tomaienān, dereh tesun nahurabat topəhw. Asike nukaskas nahəsān dan naləbulat hən nəmauran, avil dereh nikel kot nahəsān len nəhon aTəmagw mai aḫel san gail.

⁶ “Avān ideh tokad nədaraḫan tesəsəlon hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!

Napisulan van hən alat siYesu a Filatelfia

⁷ “Gitos gat napisulan egai van hən aḫel tokətkəta təban alat siYesu a Filatelfia. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi siGot notovi nakitinan, ginau nukad naki siTevit tovi Kiḫ. Nəsa notosəḫav həni, avān ideh edədas ḫekəköl həni. Nəsa notokəköl həni, avān ideh edədas ḫesəḫav həni. Ginau nokəmaiegai ke:*

⁸ “Ginau noləboi natit ḫisi məttogole, ale nosəḫav hən nabopita mōs gamito avān ideh edədas ḫekəköl həni. Bathut noləboii ke mətukad

* **3:3:** Mat 24.43-44; Luk 12.39-40; 1Tes 5.2; 2Pit 3.10 * **3:7:** Isa 22.22; Job 12.14

natuhdanan, be mətugol nəsa notokele len nasoruan sagw, ale mətsakel na-kel-mətahunginau-an boŋ ideh.

⁹ Alat len naβonβonan siSetan, naJu lotokis galit hən alat siGot be sakitin, lolibliboŋ, dereh nigol galit letənedur bathuriemito, hən ləβeləboi səhoti ke notoləmas bun gamito.*

¹⁰ Bathut məttoŋol husur nakelean sagw todaŋ ke, mitikad nə-daŋ-βuri-an βebəlav, dereh ginau netəgau gol gamito dan namityal hən na-ləŋon-isa-vəsa-an pəpadaŋ hən βegəm bar navile a pan kavkav, hən βitaltal kitev nadəlomian sinəvanuan lotosuh lan ke timabe.

¹¹ Ginau dereh negəm tutut. Mətetəgau gat nadəlomian məttoŋade, hən avan ideh asike βilav kuv nəprais samito.

¹² Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, dereh nigol tegəm vi rivbet len naim siGot sagw, ale aGot asike igam dani boŋ ideh am. Dereh nitos gat nahəsən aGot sagw lan, mai nahəsən nabiltivile siGot sagw tovi Jerusalem veveu βegəm len nəmav len aGot sagw. Ale dereh nitos gat nahəsagw veveu lan.*

¹³ “Avan ideh tokad nədariŋan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!

Napisulan van hən alat siYesu a Laotisea

¹⁴ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Laotisea. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi nakitinan,* notodaŋ hən

* **3:9:** Isa 43.4, 49.23, 60.14

* **3:12:** Isa 62.2

* **3:14:** 2Kor 1.20

nəbikel kot nakitinan hən natit p̄isi tov̄isi, ginau notovi nəkadun natit p̄isi aGot toum həni, ginau nokəmaiegai ke:*

15 “Ginau noləboi natit p̄isi mət̄togole. Mətsapud buni, mətsasusus buni. Noləṅon masuṽ ke mət̄opud buni o mət̄osusus buni!

16 Be husur mət̄topat rivuh, mət̄opud kəkereh ṅai, mətsapud buni, mətsasusus buni, vəha-sua ṅai dereh neṽulai hən gamito dan nabuṅogw, nemətahun gamito!*

17 Gamit mət̄uke, ‘Nopul hən natite, nukad natit p̄isi notoləṅoni, natideh nəsəpar.’ Be mətsənau səhoti ke mət̄tomərav sədaṅ, mət̄unor hən nəvanuan gail lotololosa hən gamito, mət̄ovi məsal, mət̄ovi metḅesw mai mət̄oburmalmal.

18 Nukel mai gamit ke, ivoi hən mət̄bēvur nagol len ginau hən mət̄bepul həni, nagol lotolatlat kitevi len nəhab ke tomabe. Ivoi hən mət̄bēvur nahurabat topəhw, hən mət̄besun gail, hən asike nahurumit ḅisa len nəmalmalan samito. Ivoi hən mət̄bēvur nəmersin nəmet, hən mət̄bikas namət̄amit həni, hən mət̄bekəta.

19 Avan ideh notoləmas buni, dereh nesivoh lan, mai nigol tipanis hən nəbēvūsani. Imaienan, mət̄epud, mitidaṅ len nakitinan ale pair dan nəsaan samit gail!*

20 Ginau boh noil bopita, nudeldel. Avan ideh ḅesəsələṅ hən nadologw, ḅesəṅav hən nabopita,

* **3:14:** Pro 8.22 * **3:16:** Len naut egai, *alat lotopud buni* lukad nadələmian len aYesu, ale *alat lotosusus buni* ləsəkad nadələmian lan. Be *alat lotopat rivuh*, *ləsapud kəkereh*, aGot emətahun galito husur lotopul hən nə-lon-uri-an. * **3:19:** Pro 3.12; Ipru 12.6

dereh nəbis van həni, ale namrihan katəpəl.

²¹ Avān ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, dereh nigol tebətah mai gināu len nābiltihai bətbətah sagw, suŋian notowin səhor nədaŋan hən nəsaan, ale notobətah mai aTəmagw len nābiltihai bətbətah san.

²² “Avān ideh tokad nədarinjan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!”

4

Nalotuan len nəmav

¹ Nəboŋ tokəmaienan tonoŋ, nokəta, noris nabopita tosəŋav len nəmav, ale nadoldol notosəsəloŋ həni a mŋo, nəwalan han tohum nətrampet, ikel mai gināu ke, “Gegəm a məhat gegai, ale dereh neŋusan gaiug hən natit gail ləbimasvisi a tahw len natgale-nan.”

² Vəha-sua ŋai aNunun aGot iwol hən gināu, ale noris nābiltihai bətbətah sua topat len nəmav, noris avān sua tobətah lan!

³ Atenan tobətah ei, nənahənah han ebilbil hum nəvat jaspa mai nəvat karnelian. Ale ikad nani-vaniv toŋial kəsan, garu len nəhai bətbətah hum nəvat emerald.*

⁴ Nəhai bətbətah tovi 24 ludar visi, ale nəvanuan totibau lotovi 24 lobətah len gail. Nəvanuan gale-nan lovi haŋut lotoil a mŋo lotosun nahurabat topəhw, mai len nəkadulito lukad nəkraun nagol hum sekiŋ.

* **4:3:** Hən naves 2-3, ris Eze 1.26-28, 10.1. *Jaspa:* evi nəvat sua gəsələboi gəbəkəta tur lan, nətau han toŋial o tokəsan o toyanjan; *karnelian:* evi nəvat tobisibis; *emerald:* evi nəvat tokəsan be tomasil. KelV 21.19-20.

⁵ Ale nəkabil ikabil mai nəbiliurur ekurut len nəbiltihai bətbətah rivuh. Ikad nəmial toməlevru lotobaŋ wunwun a mō len nəbiltihai bətbətah enan. Nəmial galenan lovi aNunun aGot toməlevru.*

⁶ A mō len nəbiltihai bətbətah ehum tokad nəbilitmetduŋduŋ hən nakəlas tobilbil masil hum nəvat kristal.†

Dar vis nəbiltihai bətbətah len nətarhət tovat han, ikad natit tovat lotomaur, lotobaŋ mətalito a mō mai a tahw.

⁷ Natit nametəkav tomaur esumian nalion, na-vəha-ru-an hən natit lotomaur esumian natuhbuluk, na-vəha-tor-an hən natit lotomaur nəhon esumian nəhon nəvanuan, ale na-vəha-vat-an hən natit lotomaur esumian naikel toməlah.‡

⁸ Natgalen vīsusua lukad nəhabəlalito toməlevtes lotobaŋ mətalito a məhat mai pipite. Ləsəŋavŋav, be len nalennəyal mai nalenmariug luke,

“Gai tovi Got kitin, gai tovi Got kitin, gai tovi Got kitin,

Nasub aGot aBiltidaŋan,

ategaii tovi gai ta sutuai tia, tovi gai gagai,

mai tovi gai bəgəm sal.”*

⁹ Nəboŋ natit tovat lotomaur lotosal suh nəyalyalan sitenan tobətah len nəbiltihai bətbətah, nəboŋ lotoputsan nahəsan, nəboŋ lotosipa vi təban gai tomaur vi sutuai vi sutuai,

¹⁰ nəvanuan totibau lotovi 24 luteh bathurien ategaii tobətah len nəbiltihai bətbətah, ale lulotu hən

* **4:5:** Exo 19.16; Eze 1.13; Zec 4.2 † **4:6:** *Nəvat kristal* evi nəvat tomasil hum nakəlas səkad nətau ideh. ‡ **4:7:** Hən naves 6-7, ris Eze 1.5-10, 22, 10.14. *Naikel* evi nəman naməsav totibau tohum nəbal

be totibau səhori. * **4:8:** Eze 1.18, 10.12; Isa 6.2-3

ategaii tomaur vi sutuai vi sutuai. Lorin̄ nəkraun nagol salito a m̄o len nabiltihai bətbətah, luke,

11 “O Nasub̄, aGot sinamito! Inor hən gəb̄ikad nəsal-suhi-an hən nəyalyalan sam̄.

Inor hən gəb̄ikad na-putsan-nahəsam̄-an mai nabiltidaŋan.

Husur gaiug goum hən natit p̄isi,
ale bathut naləŋonian sam̄, goum hən gail,
gugol losuh, lukad nəmauran.”

5

Navuhean hən nalob̄ulat

1 Beti len navəlan nəmatu sitegaii tobətah len nabiltihai bətbətah, noris nalob̄ulat tokad natosian len nətarhət toru lotobul həni, burut gati vəha-məlevru.*

2 Ale noris aŋel todaŋ tokai len nadoldol towal habat ke, “Len nəhən aGot, ase inor hən b̄ekin kotov nabuburutan, hən b̄evuh nalob̄ulat eg tobul?”

3 Avil səkad avan ideh len nəmav, o len navile a pan, o buthəvile a pan toləboi b̄evuh nalob̄ulat tobul o hən b̄evuruŋi.*

4 Beti nutaŋ habat, husur ləsaləboi ləb̄isaḅ avan ideh tonor hən b̄evuh nalob̄ulat tobul ale hən b̄evuruŋi.

5 Be len nəvanuan totibau lotovi 24 lotovi haṽut lotoil a m̄o, sua ikel mai ginau ke, “Sagitaŋ! Geris,

* **5:1:** Eze 2.9-10; Isa 29.11. Nəboŋ lotobul hən nalob̄ulat, loburut gat nagilen hən nəwaks, ale nəboŋ nəwaks tomədmədau sal luṽos gat nənahənah hən avan sua lan tokele ke nalob̄ulat enan evi esan, mai avan tile saləboi b̄evuhe. * **5:3:** Flp 2.10

sua len nəpasusan siTevit, Nalion len nahəmar se-Jutah, gai ewin səhor p̄isi aenemi san gail. Gai eləboi b̄ekin kotov nabuburutan toməlevru, ale hən b̄evuh nalob̄ulat tobul.”*

⁶ Ale noris natuhsipsip tohum nəvanuan gail lotogol tomat, avil eil rivuh len naut tokad nabiltihai b̄ətb̄ətah mai natit tovat lotomaur, eil rivuh len nəvanuan totibau lotovi 24. Natuhsipsip enan ikad nəbalbal toməlevru mai namətan toməlevru lotovi Nunun aGot toməlevru, gai tosəvat galit vi lan navile a pan kavkav.*

⁷ Ale aTuhšipsip egəm, ilav nalob̄ulat tobul dan navəlan nəmatu sitenan tobətah len nabiltihai b̄ətb̄ətah.

⁸ Nəboŋ tolav nalob̄ulat tobul, natit tovat lotomaur mai nəvanuan totibau lotovi 24 luteh bathurien aTuhšipsip. Galit p̄isi lukad navus beltəŋ v̄isusua, ale lotəgau nasiloh nagol lotopul hən nəhai p̄əhas nəb̄on tosusau tovi na-sor-tuṽ-an silat siGot.*

⁹ Lokəkai hən nəb̄e veveu ke,*
 “Gaiug gunor hən gəb̄ilav nalob̄ulat tobul
 ale kin kotov nabuburutan gail hən gəb̄evuhe.
 Nəvanuan gail lugol gumat,
 be len nəda hən nəmatan sam̄,
 goṽur nəvanuan gail hən ləb̄evi siGot,*
 goṽur galit dan nahəmar p̄isi, nasoruan p̄isi,
 nabi tiltile p̄isi mai naluṽoh hən nəvanuan gail
 p̄isi.

¹⁰ Ale gugol logəm vi hai tutumav gail təban aGot,

* **5:5:** Gen 49.9; Isa 11.1, 10 * **5:6:** Isa 53.7; Zec 4.10 * **5:8:** Psa 141.2 * **5:9:** Psa 33.3, 98.1; Isa 42.10 * **5:9:** Kol 1.20

nəvanuan gail lototoh pipihabəlan.*
Dereh leil a mō hən nəvanuan gail len navile a pan.”

11 Beti nokəta tətəs, ale nosəsəlon hən nadolon
aŋel gail tosoḅur masuṽ notodədas nəbēṽurun
gail.* Aŋel gail mai natit lotomaur mai nəvanuan
totibau gail ludar vis nabiltihai bətbətah.

12 Len nabiltidoldol luke,
“ATuhsipsip, nəvanuan gail lotogol tomat, inor len
nəhon aGot
hən bīkad nabiltidaŋan, bəpul hən natite,
bīkad namitisau hən nəmauran tonor mai
na-ləboi-buni-an hən bīgol natite.

Inor hən natit p̄isi ləbēputsan nahəsən. Inor hən
bīkad nəyalyalan hən nəbathumənas mai na-
sor-sal-suhi-an.”

13 Beti nosəsəlon hən natit p̄isi lotosuh len nəmav
mai len navile a pan mai buthəvile a pan mai len
tas, natit p̄isi luke,

“Datisal suh atenan tobətah len nabiltihai bətbətah
mai aTuhsipsip,
dateputsan nahəsalaru,
nəyalyalan hən nəbathumənas mai nədaŋan hən na-
il-a-mō-an,
lipat len gəlaru vi sutuai vi sutuai!”

14 Natit tovat lotomaur luke, “Ganan,” ale nəvanuan
totibau lotovi haṽut lotoil a mō, luteh len tan, kəta
vi pan, lulotu.

6

Nabuburutan toməlevtes

1 Nəboŋ notokəta, noris aTuhsipsip tokad
nalobulat tobul, ekin kotov nabuburutan

* 5:10: Exo 19.6; KelV 1.6 * 5:11: Dan 7.10

metəkav len nabuburutan toməlevru lotoburut gat naləbulat tobul.* Ale nosəsəloŋ hən esua len natit tovat lotomaur tosor len nadolon tohum nabiliurur toke, “Gəmai!”

² Nokəta, ale noris nahos topəhapəhw togəmai. Atesua tosaḥ lan etəgau navus mai nəwei han. Ikad nəkraun nagol aGot tolav maii hən tosuni, ale hum nəvanuan towin səhor naenemi san gail len nəbalan tosoḅur, igam van hən bəwin səhor piš naenemi san gail.

³ Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan nəvəha-ru-an, nosəsəloŋ hən nəvəha-ru-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!”

⁴ Nahos togon egəmai, nahos tobisibis. Atesua tosaḥ lan, aGot ilav nabiltiḅu nəbalan maii, hən bīkad nədaŋan hən na-il-a-mō-an, hən bīlav kuv natəmat dan navile a pan, hən nəvanuan gail ləbimat len nəbalbalan mai galit gabag.

⁵ Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan nəvəha-tor-an, nosəsəloŋ hən nəvəha-tor-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!” Ale nokəta, noris nahos mermer togəmai, ale atesua tosaḥ lan, len nəvəlan etəgau nasəkel tonənoṽ hən naməlasan.*

⁶ Ale nosəsəloŋ hən nəwəlan hum nadoldol togəm len natit tovat lotomaur toke, “Nəvat hən nalita tosua hən nawit dereh tevi natenarius tesua, nəvat

* **6:1:** KelV 5.1 * **6:5:** Hən naves 2-5, ris Zec 1.8, 6.1-8. Len nasəkel, nəvanuan enənoṽ hən naməlasan namətəlai gai toləboii mai naməlasan hən natit gai saləboi, hən bələboi naməlasan han.

hən nalita totor hən nəpali dereh teḗitḗitov.† Ale sagemədas naoil mai nəwain!”

7 Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan na-vəha-vat-an, nosəsəlon hən na-vəha-vat-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!”

8 Ale nokəta, noris nahos togəmai, nətau han tokəsan wawwav. Atesua tosaḥ lan, nahəsan aM-atan, ale Naut Nəmatan ehusuri, itah maii. AGot ilav nədaḗan mai gəlaru hən arḗbigol ḥesua ḥimat dan tovat len nəvanuan ḗisi len navile a pan. Ilav nədaḗan mai gəlaru hən arḗbigol nəmatan len nəḅalan o nə-par-hanian-an o naməsahan tiltile o narivatəvat nalililai.‡

9 Nəboḗ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-rim-an, pipit nəmel tutumavan, noris nəlon alat lotomat sil nasoruan siGot. Nəvanuan gail lugol alaten lumat sil na-kel-uri-an tovoi lotodaḗ hən ləḅikel koti.

10 Lukai habat van hən Nasuḅ. Luke, “Masta gaiug gotovi Got kitin! Gitoh tebəlav mabe vir gəḅenənoḗ hən nəvanuan lotosuh len navile a pan mai nəbathut nakitinan hən ləḅipanis sil nəsa lo-togole hən ginamito? Gigol nasisilan hən galito husur nəda hinamit mai nəmatan sinamit ḗais?”

11 Beti aGot ilav nahurabat pəḥapəhw mai galit ḗisi. Ale ikel mai galit ke liḗavḗav kəkereḥ vir naslev siYesu gail suḗan galito, mai awawa salit

† 6:6: *Natenarius* evi nəvat nəḗurḗuran hən nauman hən nəmariboḗ tosu. *Nəpali* ehum nawit be nabus han isa səhor nawit. Husur enan nəvat han ekəkereḥ ḗai. Nawit mai nəpali lovi hanian seju gail, be len naut egai nəvanuan lupar hanian ale nəvat hən nawit mai nəpali etibau masuḗ. ‡ 6:8: Eze 14.21. Naməsahan tiltile eləboi ḥevi *navilesir*.

len nadəlomian b̄isoḅur ləb̄imat. Bathut nəvanuan lotomətahun aGot dereh ligol alatenan limat sil nadəlomian lotokade len aYēsu van vəbar na-ḅuruḅ-gati-an b̄ihau hən alat ləb̄imat.

¹² Nəboḅ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-məlevtes-an, noris nabiltidu todū. Noris namityal togəm mermer hum nahurabat harharo, ale noris nahəbati kavkav togəm bisibis hum nəda.

¹³ Beti naməso gail len nəmav luteh len tan, hum naḅit nəhai lotoveu lotorus len nəlan paru.

¹⁴ Ale nəmav ebul vi tut hum naləḅulat lotəbul həni, ale naḅehuh mai naholoul ḅisi lorus dan namilelito.Š

¹⁵ Beti nakiḅ sinavile a pan gail, nəvanuan totibau gail, nabiltisoltia lotoil a m̄o hən nasoltia tosoḅur, alat lotopul hən natite, nəvanuan bəbau gail, naslev gail mai alat ləsavi slev, galit ḅisi losuah len naburhuvat gail mai napipivat hən naḅehuh gail.

¹⁶ Ale lukai van hən naḅehuh mai nəvat gail ke, “Mititeh len ginamito, susuan ginamit dan nəhon atenan tobətah len nabiltihai bətbətah. Susuan ginamito dan nəlol paḅpaḅ seTuhsipsip!”*

¹⁷ Husur nəboḅ totibau hən nəlol paḅpaḅ səlaru egəm tia, ale as teləboi b̄eil gati?”*

7

Alat a Israel lotovi 144,000

¹ Beti noris aḅel tovat lotoil, sua len nanot, sua len nais, sua len nasaut mai sua len nawes. Loil

Š **6:14:** Hən naves 12-14, Isa 13.10-13, 34.4; Eze 32.7-8; Amo 8.9; Jol 2.10; 2Tim 4.13 * **6:16:** Hos 10.8; Luk 23.30 * **6:17:** Jol 2.11; Zep 2.2-3

gol nəlan gail hən nəlan asike bəvuv nətan o nətas o nəhai ideh.*

² Ale noris aņel togon togəm len naut namityal tovisi lan, ikad natesua hum nəstam hən bīpos gat nabuburutan len natite ke siGot nəkadun nəmauran. Ale ikai habat van hən aņel tovat gale-nan, aGot tolav mai galito nədaņan hən ləbēmədas nətan mai nətas.

³ Ikai ke, “Mititoh bai! Samtemədas nətan o nətas o nəhai gail vəbar namtbīpos gat nəstam len nabunəhon naslev siGot sidat gail bīnoņ.”*

⁴ Ale nosəsəloņ hən naņuruņan salit aņel topos gat nəstam len nabunəholito ke lovi siGot. İpos gat nəstam len 144,000 dan nahəmar pīsi ta Israel:

- ⁵ 12,000 dan nahəmar Jutah,
 12,000 dan nahəmar Reupen,
 12,000 dan nahəmar Kat,
⁶ 12,000 dan nahəmar Aser,
 12,000 dan nahəmar Naftali,
 12,000 dan nahəmar Manasseh,
⁷ 12,000 dan nahəmar Simeon,
 12,000 dan nahəmar Levi,
 12,000 dan nahəmar Issakar,
⁸ 12,000 dan nahəmar Sepulun,
 12,000 dan nahəmar Josef,
 12,000 dan nahəmar Penjamin.

Nə-sal-suhi-an sebtılıvoh

⁹ Husur natgalenan noris nabiltılıvoh, avan ideh edədas bəvuruņi. Logəm len naluvoņ hən nəvanuan naut tiltile pīsi, logəm len nahəmar pīsi,

* **7:1:** Jer 49.36; Dan 7.2; Zec 6.5 * **7:3:** Eze 9.4-6

logəm len nəvanuan nabi tiltile gail p̄isi mai nasoruan p̄isi. Ale loil a m̄o len nabiltihai bətbətah mai len nəhon aTuhsipsip. Losun nahurabat topəhapəhw ale len nəvələlito lutariv nəpashət nadet.*

¹⁰ Ale len nabiltidoldol lukai habat ke, “Nəlav-kuvi-an dan na-ləŋon-isa-vəsa-an egəm len aGot sidato tobətah len nabiltihai bətbətah, mai egəm len aTuhsipsip!”

¹¹ Ale aŋel gail p̄isi loil dar vis nabiltihai bətbətah mai nəvanuan totibau gail mai natit tovat lotomaur. Luteh len tan, b̄ov kəta vi pan, a m̄o len nabiltihai bətbətah hən ləb̄ilotu hən aGot ke,

¹² “Kitin! Na-sor-sal-suhi-an,
nəyalyalan hən nəbathumənas,
namitisau hən nəmauran tonor,
nasipaan, na-putsan-nahəs-an-an,
nabiltidaŋan,
mai na-ləboi-buni-an hən b̄igol natite;
tevi təban aGot sidato vi sutuai vi sutuai.
Ganan!”

¹³ Beti sua len nəvanuan totibau gail eus ginau ke, “Alategai lotosun nahurabat pəhapəhw gail, lovi ase? Logəm len naut a be?”

¹⁴ Ale nusor vari ke, “Nəsələboi. Nasuḅ, gaiug goləboi, gikele.”

Beti ikel mai ginau ke, “Lovi alat lotolavutur len nəboŋ hən na-b̄iltiləŋon-isa-vəsa-an gail.

* **7:9:** *Nadet* ehum namətu, ebəlav, ikad nəpashəte mai ikad nəvite lotohanhani. Len naut a Israel ləb̄ilb̄il hən hən ləb̄evusani ke lotowin səhor aenemi salit gail len nəb̄alan o hən b̄evusan nahəhəvuran salito.

Lokəkas nahurabat salit len nəda heTuhsipsip, gol lotopəhw yesyes.*

¹⁵ Imagenan loil a mō len nabiltihai bətbətah siGot, ale loum san len nalennəyal mai nalenmar-iug len naim san. Ale gai tobətah len nabiltihai bətbətah dereh tikabut gol galito, havhav hən galito.

¹⁶ Asike lumalkəkat, asike lumaduh boŋ ideh am. Asike nəyal esun masuŵ hən galito, asike napudan ideh ilat karkar hən galito.

¹⁷ Husur aTuhsipsip toil rivuh len naut tokad nabiltihai bətbətah dereh tekətkəta təban galit hum tovi vanuan nasipsip salito. Dereh tesəhar galito vi lan nabəko gail hən nəwai nəmauran. Ale aGot dereh tigar namətarur gail p̄isi dan namətalito.”†

8

Nabuburutan na-vəha-məlevru-an

¹ Nəboŋ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-məlevru-an, len nəmav naut ebut len nahudhut nəhaua.

² Beti noris aŋel lotoməlevru lotoil len nəhon aGot, ale ilav nətrampet* lotoməlevru mai galito.

³ Ale aŋel sual am totəgau nasiloh nagol hən nəhai pəhas tobasw, egəm il ben nəmel tutumavan.* Ale aGot ilav nəhai pəhas isoḅur maii, hən biḡol biḅon mai na-sor-tuŵ-an gail silat siGot p̄isi. Ale eviol həni len nəmel tutumavan lotoum həni

* **7:14:** Dan 12.1; Mat 24.21; Mak 13.19 † **7:17:** Len naves 16-17, ris Psa 23.1-2; Isa 25.8, 49.10; Eze 34.23 * **8:2:** *Nətrampet* ehum nahəmadu o nəbalbal sesipsip o natit tomagenan tovi metəlai gotoŵuv lan hən biwal * **8:3:** Exo 30.1-3

hən nagol, nəmel tutumavan enan ipat a m̃o len nabiltihai bətbətah.

⁴ Ale nəbasuhab hən nəhai pəhas toḅon mai nasor-tuṽ-an gail silat siGot, evi məhat len nəhon aGot, dan nəvəlan aṅel.

⁵ Beti aṅel enan ilav nadurinen topanṅ dan nəmel tutumavan, igol epul len nasiloh nagol hən nəhai pəhas, ale ebubulani vi lan navile a pan, ale nabiliurur ekurut, ikad nəwəlan gail, nəkabil ikabil mai nadu edu.*

Nətrampet gail

⁶ Beti aṅel lotoməlevru lotokad nətrampet lotoməlevru, loutaut hən ləbēṽuv gail.*

⁷ Aṅel metəkav eṽuv nətrampet san. Nəais† mai nəhab artoḅon mai nəda, aGot idaṅi vi lan navile a pan. Nahudhut tosua dan totor hən navile a pan, nəhab ihani. Nəhai tosua dan totor, nəhab ihan tavun gail, mai naliol kəsan p̃isi.*

⁸ Beti aṅel na-vəha-ru-an eṽuv nətrampet san, ale natit hum nabiltiṽehuh topanṅ, aGot ibar həni len tas. Nahudhut nətas tosua dan totor egəm vi da.

⁹ Nahudhut tosua dan totor hən natit p̃isi tomaur len tas, lumat, mai len nəlanis p̃isi, tosua dan totor lumasig.

¹⁰ Beti aṅel na-vəha-tor-an eṽuv nətrampet san. Nabiltim̃eso topanṅ hum nam̃ial, iteh dan nəmav vi lan nahudhut tosua dan totor hən nawisel gail mai nabəko gail.*

* **8:5:** Exo 19.16; Lev 16.12; Eze 10.2

Nəais evi nəwai todaṅ nəboṅ tosusus buni.

38.22 * **8:10:** Isa 14.12

* **8:6:** 1Tes 4.16 † **8:7:**

* **8:7:** Exo 9.23-25; Eze

11 (Ale lokis nam̄eso enan hən Nəhai Tokon.) Nahudhut tosua dan totor hən nəwai egəm kon, ale nəvanuan isoḅur lumat husur lotomun nəwai enan tokon.*

12 Beti aṅel na-vəha-vat-an eṽuv nətrampet san. Natsua iṽas nahudhut tosua dan totor hən namityal mai nahəbati mai nam̄eso gail, hən nəmargobut ḅesusuan nahudhut tosua dan totor hən nam̄ialan halito. Nam̄ial eḅuer len nahudhut tosua dan totor hən nalennəyal mai nalenmariug.*

13 Beti nokəta, ale naikel‡ sua tomələh len naməsav, nosəsəloṅ hən tokai habat ke, “Wee! Namətahwan! Namətahwan! Namətahwan dereh tibar alat lotosuh len navile a pan, bathut nəsa ḅevisi bogai, nəboṅ aṅel naməkot lototor ləḅeṽuv nətrampet salit gail!”

9

1 Beti aṅel na-vəha-rim-an eṽuv nətrampet san. Noris nam̄eso sua toteh tiā dan nəmav vi lan navile a pan, ale aGot ilav naki hən nəḅur nəpanismen səkad nabutite mai aMeso enan.

2 Nəboṅ aMeso tosəṅav hən nəḅur enan, ibasw vi məhat dan nəḅur hum nəbasuhab hən nəbilitihab togol nametələi tovi wai. Ale nəbasuhab togəm len nəḅur ikabut gol namityal mai naməsav.*

3 Beti nalokust* gail lomələh dan nəbasuhab vi lan navile a pan, ale aGot ilav nədaṅan hum naskopion mai gail hən ləḅevin nəvanuan.*

* **8:11:** Jer 9.15 * **8:12:** Exo 10.21-23 ‡ **8:13:** *Naikel* evi nəman naməsav tohum nəbilitibal. * **9:2:** Gen 19.28 * **9:3:** *Nalokust* ehun natohtohlomətu, ihanhan natideh tokəsan ale egəm len nəbilitivəshəte tohum nəmarigw. * **9:3:** Exo 10.12-15; Luk 10.19

4 Ale aGot ikel mai galit ke salemədas naliol o nəhai o natideh tokəsan, be loləboi ləbēmədas nəvanuan ŋai ləsəkad nəstam siGot len nabunəholito.*

5 Ikel mai galit ke saligol nəvanuan gail limat, be loləboi ləbīgol ləbələŋon bīsa vəsa len nahəbati bərim. Na-ləŋon-isa-vəsa-an salit dereh tehūm napəŋasan sinəvanuan nəboŋ naskopion tovini.

6 Len nahəbati torim enan, nəvanuan gail dereh lidon nəmatan, be asike lusabi, leləŋon masuṽ hən nəmatan be dereh tigam dan galito.*

7 Nalokust lohūm nahos lotoutaut vir nabiltibalan. Lukad natit hum nəkraun nagol len nəkadulito ale nəholito esumian nəhon nəvanuan.

8 Lukad navurulito hum navurun napəhaṽut toləbləbah, nariṽolito ehūm nariṽon nalion,

9 lukad nametəlai tokabut gol nəmabulito ale nəwalan hən nəhəbəlalito ehūm nəwalan hən nahos mai nəkat nəbalan lotosobur lotomur vi lan nabiltibalan.†

10 Lukad nagilelito lotoləboi ləbēvin nəvanuan hum naskopion, ale nagilelito ikad nədaŋan hən ləbələboi ləbīgol nasənahan len nəvanuan gail len nahəbati bərim.

11 Lukad nakiŋ toil a mō hən galito, tovi aŋel hən naḅur nəpanismen səkad nabutite. Len nasoruan seIpru gail nahəsan aApatton, len nasoruan ta Kris nahəsan aAṽollyon.‡

12 Natit metəkav nəvanuan gail lotomətahw habat lan inoŋ, be geris, ikad natit teru am arbēgəm sal.

* **9:4:** Eze 9.4; KelV 7.2-3, 8.7 * **9:6:** Job 3.21; Jer 8.3 † **9:9:** Hən naves 7-9, Jol 1.6, 2.4-5 ‡ **9:11:** Nəhes eru enan, namilelaru ke, *Gai tomədas bun nəvanuan gail.*

Nətrampet naməlevtesan

¹³ Beti aņel na-vəha-məlevtes-an eʋuv nətrampet san. Nosəsəloņ hən nadoldol sua togəm len nəbalbal tovat hən nəmel tutumavan nagol toil len nəhon aGot.*

¹⁴ Beti nadoldol ikel mai aņel na-vəha-məlevtes-an tokad nətrampet ke, “Gisah ruḅat nəhau tobaņis gat aņel tovat len naut hən nəbilitiwisel Eufates.”

¹⁵ Ale isah ruḅat aņel lotovat aGot toutaut hən galito vir nəhaua, nəmariboņ, nəhəbati mai nasi-hau enan, hən ləḅigol ḅesua ḅimat dan totor len nəvanuan ḅisi len navile a pan.

¹⁶ Nosəsəloņ hən nəḅuruņan hən nəvanuan nəḅalan salito lotosah len nahos. Lovi eru vəha-10,000 vəha-10,000; gol lovi 200,000,000 ḅisi.

¹⁷ Len na-kəta-risi-an sagw nahos gail mai alat lotosah len gail lumaiegai: alat lotosah lukad nametəlai tokabut gol nəmabulito tobisibis hum nəhab, mai toboņboņ, mai toyəņyaņ hum nəsalfa. § Nahos, nəkadulito ehum nəkadun nalion. Ale nəhab, nəbasuhab mai nəsalfa evivile dan nəḅalito.

¹⁸ Nahudhut tosua dan totor hən nəvanuan gail len navile a pan lumat len natit totor galegai: nəhab mai nəbasuhab mai nəsalfa lotovivile dan nəḅalito.

¹⁹ Nədaņan hən nahos galenan ipat len nəḅalito mai nagilelito. Husur nagilelito lohūm nəmat lotokad nəkadulito lotoləboi ləḅigol nasənahān.

²⁰ Avil nəvanuan ləsəmat len nəpəņasan gale-nan, galit ləsəpair dan nəvīde sasa salito hən

* **9:13:** Exo 30.1-3; KelV 8.3 **§ 9:17:** *Nəsalfa* evi nəvat toyəņyaņ. Goləboi gəḅisaḅi pəpadaņ hən nəhab a Bu.

ləbipair van hən aGot. Ao, lulotu sal hən natəmat gail mai nəlablab lotoum həni hən nagol, nasilva, nabrons, nəvat mai nəhai. Nəlablab galenan ləsaləboi ləbəkəta, ləsaləboi ləbesəsəlon, ləsaləboi ləbiyar be nəvanuan lulotu hən gail sal!*

²¹ Nəvanuan gail ləsəpair dan nəmatan lotogolgole hən nəvanuan, ləsəpair dan na-gol-nabehi-an salito o navide salit hən naitian taṽtaṽor o navənvənahān lotogolgole.

10

Aṅel mai natuhlobulat tobul

¹ Beti noris aṅel togon todaṅ, togəm vi pan len nəmav. Nəmakasw ipat gol niben hum nahurabat, nanivaniv ipat len nəkadun, nəhon ehūm namityal mai narien gəlaru, ehūm artovi hab.

² Natuhlobulat tobul esəṅav len navəlan. Eriṅ narien nəmatu len tas mai narien nəmair len tan.

³ Ale ikai len nadoldol towal habat hum nalion toṽun. Nəboṅ tokai, nadolon nabiliurur lotoməlevru luwal, lokurut.

⁴ Nəboṅ nabiliurur lotoməlevru lotokurut, noutaut hən nəbitos gat nəsa lotokele, be nadoldol len nəmav ike, “Sagikel vəhot natgalenan nabiliurur lotoməlevru lotokele, sagitosi.”*

⁵ Beti aṅel notoris toil len tas mai len tan, isar hən navəlan nəmatu vi məhat, vi lan nəmav.

⁶ Len nahəsān atenan totoh vi sutuai vi sutuai, atenan toum hən nəmav mai natit pisi tosuh lan, navile a pan mai natit pisi tosuh lan mai nətas mai

* **9:20:** Psa 115.4-7, 135.15-17; Dan 5.4, 23; 1Tim 4.1 * **10:4:** Len nasoruan ta Kris ike, *Burut gat natgalenan nabiliurur lotoməlevru lotokele, sagitosi.*

natit pisi tosuh lan; len nahəsan atenan, aņel ita gat na-kel-gati-an toke, “AGot asike evəlo am!

⁷ Be nəboņ aņel na-vəha-məlevru-an pəpadaņ hən bəvuv nətrampet san, na-sor-utaut-an siGot to-susuah, dereh tisarpoh. Dereh tevisi hum tokel uri mai nəvanuan nauman san, ahai kelkel ur gail.”†

⁸ Ale nadoldol len nəmav notosəsəloņ həni, isor tətəs mai ginau, ike, “Givan, lav nalobulat tobul, tosəņav dan navəlan aņel toil len tas mai len tan.”

⁹ Imaienan, nuvan hən aņel egaii, nukel maii ke tilav natuhlobulat mai ginau. Ale ikel mai ginau ke, “Lavi, hani. Len nəpañ dereh tihehe hum nəhani‡ be len natəbaņ hañ, dereh tikon!”

¹⁰ Na nulav natuhlobulat dan navəlan aņel, nuhani. Len nəpağw ihehe hum nəhani, be nəboņ notohani tonon, egəm kon len natəbaņ hağw.§

¹¹ Beti lukel mai ginau ke, “Gimaspehav utaut tətəs husur nəsa aGot tosor utaut həni mōs nəvanuan nabi tiltile gail, naluvo hən nəvanuan naut tiltile gail, nasoruan gail mai nakiņ lotosobur.”

11

Eru artokel kot aGot

¹ Beti lulav namita tohum nəhai nəyaran mai ginau. Luke, “Gile məhat. Gisab səhot nabəlavan

† **10:7:** Len nasoruan ta Kris, sake nəvanuan nauman san be ike naslev san gail. Hən naves 5-7, ris Exo 20.11; Deu 32.40; Dan 12.7; Amo 3.7. ‡ **10:9:** Nəhani evi natit tohehe masuṽ topat len naim sesukapak gail. § **10:10:** Hən naves 8-10, ris Eze 2.8-3.3. Nəboņ toke *natəbaņ tokon*, hum ma tohum nabəhavun tomaluelu.

hən naim siGot mai nəmel tutumavan, ale geʋurun
alat lotolotu ei.*

² Sagisaḅ səhot nabəlavan hən naholəvat todar
vis naim siGot, husur aGot ilavi tia mai naluʋoh
hən nəvanuan naut tiltile gail, ale dereh lipal sar
nabiltivile siGot len nahəbati lotovi 42.*

³ Ale ginau dereh nitabtabuh len nəvanuan eru
arḅikel kot ginau. Ale dereh aresun nahurabat to-
harharo*, arikel ur napisulan sagw len nəmariboŋ
tovi 1,260.”

⁴ Nəvanuan eru enan arovi nəhai oliv eru, mai
nametəlai namial eru artoil. Gəlaru aroil len nəhon
Nasub, aMasta hən navile a pan.*

⁵ Avan ideh ḅike ḅemədas gəlaru, dereh nəhab
tilavurvur dan nabuŋolaru, tihan puŋpuŋ aenemi
səlaru gail. Avan ideh toke ḅemədas gəlaru, timas-
mat magenan.

⁶ Gəlaru arukad nədaŋan hən arḅekəkol gat
nəmay, hən naus asike ḅeus nəboŋ arḅikelkel ur
napisulan siGot. Arukad nədaŋan hən arḅigol
nəwai mai nətas gail legəm vi da, arukad nədaŋan
hən arḅiʋas vəha-sobsoḅur hən navile a pan hən
naməsahan tiltile husur naləŋonian səlaru.†

⁷ Nəboŋ na-kel-koti-an səlaru tohav, narivatəvat
katkat togəm vi məhat dan nabur nəpanismen səkad

* **11:1:** Eze 40.3; Zec 2.1-2 * **11:2:** Luk 21.24 * **11:3:**
Nahurabat toharharo ehum nəbak namətu, luvai hən nasivurhət
nənani. Nəboŋ alat a Israel o nəju gail lotosuni, eʋusan nalolosaan
salito husur nəmatan o nabiltisaan. Nəboŋ ahai kelkel ur tosuni,
ikel mai nəvanuan gail ke limaspair dan nəsaan salito van hən aGot.
Asike ləḅigole, dereh limasig o natsua tosa masuʋ tegəm len galito.

* **11:4:** Zec 4.3, 11-14 † **11:6:** 1Ki 17.1; Exo 7.17-19; 1Sam 4.8.
Len naut egai, nəboŋ toke *naməsahan tiltile*, namilen eləboi ḅevi
navilesir.

nabutite, dereh tibāl mai gəlaru, tewin səhor gəlaru, ale tigol arimat.*

⁸ Ale nibelaru aripat metp̄isal len nabiltivile, lotokisi hən naut a Sotom o Ijip len nasoruan kəta. A m̄o, luṣos gat Nasuḅ, aMasta səlaru len nəhai balbal len naut enan.‡

⁹ Ale len nəmariboṅ totor mai nətarhəmityal len nəmariboṅ tosual am, galevis len nəvanuan nabi tiltile, len nahəmar gail, nasoruan gail mai naluṣoh hən nəvanuan naut tiltile gail, dereh leris nabirimat həlaru, husur ləsədəm̄ hən avan ideh bitavun gəlaru.

¹⁰ Ale alat navile a pan dereh lehəhaṽur hən nəmatan səlaru. Len nakemkeman salito, dereh lesəvat naviolan gail van hən galit gabag, husur ahai kelkel ur eru enan artogol lotoləṅon tosa vəsa, arumat.

¹¹ Be nəboṅ nəmariboṅ totor mai nətarhəmityal len nəmariboṅ tosual am lotonoṅ, aGot esuṅavṅav hən nəmauran vi lan gəlaru, ale arule məhat, aroil hən narielaru. Galit p̄isi lotoris gəlaru lomətahw, lom̄inm̄inikot.*

¹² Ale arosəsəloṅ hən nadoldol togəm len nəmav, towal habat, tokel mai gəlaru ke, “Məregəm məhat gegai!” Ale nəboṅ artovi məhat vi lan nəmav len nəmavkasw, aenemi səlar gail lokəta ris gəlaru.*

¹³ Len namityal enan ṅai, nabiltidu edu, ale len nabiltivile, nahudhut tosua dan tosəṅavur imasirsir. Nəvanuan lotovi 7,000 lumat len nadu enan, ale galit p̄isi lotomaur sal lomətahw, ale lusal suh nəyalalan siGot len nəmav.

* **11:7:** Dan 7.3, 7, 21; KeIV 13.5-7, 17-18 ‡ **11:8:** Isa 1.9-10; *Sotom:*

Gen 18-19. * **11:11:** Eze 37.5, 10 * **11:12:** 2Ki 2.11

14 Natit na-vəha-ru-an nəvanuan gail lotomətahw habat lan inoŋ, be geris, ikad natit na-vəha-tor-an am bəgəm sal.

Nətrampet naməlevruan

15 Beti aŋel na-vəha-məlevru-an eŋuv nətrampet san. Ale nadoldol lotowal habat logəm len nəməv, luke, “Gagai van, navile a pan ipat len navəlan aMasta sidato mai aKristo san, ale dereh teil a mō həni hum akiŋ vi sutuai vi sutuai!”*

16 Nəvanuan totibau lotovi 24 lotobətah len nəhai bətbətah salito len nəhon aGot, luteh, bəv kəta vi pan, lulotu hən aGot.

17 Luke,

“Namtosipa vi təban gaiug Nasuḅ aGot, aBiltidaŋan,
gotowol hən nəboŋ ta daməŋai mai nəboŋ ta sutuai.
Namtosipa husur gulav namilem̄ hən nədaŋan sam̄ totibau,
gotuḅat il a mō hum akiŋ.

18 Naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile, nəlolit ipaŋpaŋ,
aviḷ nəlol paŋpaŋ sam̄ egəmai,
hən gəbenənoṽ hən alat lotomat mai nanoran sam̄.

Evi nəboŋ hən gəbilav nakonṽurṽuran mai naslev sam̄ lotovi hai kelkel ur gail,
mai nəvanuan sam̄ gail,
galit ṽisi lotomətahw len nəyalyalan hən nahəsam̄,
nəvanuan naut kəmas mai nəvanuan totibau.

* 11:15: Exo 15.18; Dan 2.44, 7.14, 27

Evi nəboŋ hən gəb̃igol nəmasigan van hən alat lotomədas nəvanuan navile a pan hən ləb̃imasig.”*

¹⁹ Beti naim siGot len nəmav esəŋav, ale len naim san noris nabokis hən na-kel-gati-an san, na-kel-gati-an aGot tota gati.* Ale nəkabil ikabil, ikad nəwalan gail, nəbiliurur ekurut, nadu edu, ale nəais erus vi pan hum naus.

12

Napəhaʿut mai nətrakon

¹ Beti noris nəbilitite tovisi len nəmav. Ikad napəhaʿut sua tosun namityal hum nahurabat. Nahəbati ipat pipirien ale len nəkadun ikad nəkraun hən nəm̃eso tovi 12.

² Etian. Ale nəboŋ toləŋon nəbəhaʿun, itaŋ, ikai len nəpasusan topeŋas vəsa habat.

³ Beti noris navisian sual am len nəmav. Ikad nəbilitrakon tobisibis tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal toseŋavur. Len nəkadun toməlevru ikad nəkraun lotoməlevru.*

⁴ Nagilen eliv kuv tosua dan totor hən nəm̃eso gail, ale ibar hən gail vi lan navile a pan. Eil təban napəhaʿut enan topasus, hən bihan kavkav hən anatun nəboŋ bevisi.*

⁵ Ale aliten ipas anatun, aulum̃an beil a ño hən naluʿoh hən nəvanuan naut tiltile gail hən nəbatw nametəlai sekiŋ. Aŋel isaʿul anatun, ipati vi məhat van hən aGot, vi lan nəbilitihai bətbətah san.*

* **11:18:** Psa 2.1, 5, 110.5, 115.12-13 * **11:19:** Ipru 9.4; Exo

25.10-22; KelV 8.5, 16.8, 21 * **12:3:** Dan 7.7 * **12:4:** Dan 8.10

* **12:5:** Isa 66.7; Psa 2.9

⁶ Napəhañut enan igam yav van hən naut mas-mas tobəbesw, naut aGot toutaut həni mōsi, hən bəkətkəta təban len nəmaribonj tovi 1,260 ei.

⁷ Beti ikad nabiltibalan len nəmav. AMikael mai aņel san gail lua bal mai nətrakon, ale nətrakon mai aņel san gail luḅal təlmam.*

⁸ Avil nətrakon sədaņ. Gai sawin len nəḅalan enan, gol gai mai aņel san gail ləsəkad naut ideh am len nəmav.

⁹ Ale nabiltitrakon egaii, nəmāt ta sutuai, gai lotokisi hən natəmat mai aSetan, togəras alat navile a pan kavkav, aMikael galito lubar həni vi pan vi lan navile a pan, gai mai aņel san gail.*

¹⁰ Beti nosəsəlonj hən nadoldol towal habat len nəmav toke,
 “Gagai egəmai! Nə-lav-kuvi-an dan nəsaan,
 nədaņan, natohan pipihabəlan aGot,
 mai nədaņan hən na-il-a-mō-an seKристо san,
 egəmai!

AGot ilav kuv nəvanuan san gail dan nəsaan.

Eḅusan nədaņan san hum akiņ sidato.

Gagai aKристо san eḅusan nədaņan hən na-il-a-mō-an san.

Husur aSetan tokel ke awawa nadəlomian si-dat gail lotosa,

atenan tokel ke lotosa len nəhən aGot len nalennəyal mai nalenmariug,

lubar hən atenan vi pan!*

¹¹ Len nəda heTuhsipsip mai len na-sor-ləboii-an salito, nakitinan lotokele,
 lowin səhori tia!

* **12:7:** Dan 10.13, 21, 12.1; Jut 9 * **12:9:** Gen 3.1; Luk 10.18

* **12:10:** Job 1.9-11; Zec 3.1-2

Ləsətəgau gat nəmauran salito,

be loutaut hən ləbimat, ləsamətahw len
nəmatan.

12 Imagenan mitikemkem, gamit məttotoh len
nəmay!

Mətehəhaʋur!

Be nəbilitmətahwan dereh tegəm len navile a pan
mai nətas,

husur natəmat evi pan van hən gamito len
nəbilitol paŋpaŋ,

bathut eləboi ke namityal togam gole.”

13 Nəboŋ nətrakon tonau səhoti ke lotobar həni
vi lan navile a pan, ehut napəhaʋut topas natətai
ulumān.

14 Be aGot igol alitenan ikad nəhabəlan eru hum
nəbilitiikel, hən bələboi bəmələh vi lan naut məs-
mas tobbəsw, naut aGot toutaut həni məsi, hən
bəkətkəta təban ei a tut dan nəmət tovi trakon len
nasihau totor mai nahudhusihau.*

15 Beti nəmət eru hən nəwai, isav dan nabuŋon
hum nawisel, hən bisel husur napəhaʋut hən bəlivi
van.

16 Be navile a pan evi tarhət selitenan, esəŋav
hən nabuŋon, edəlom nawisel tosav dan nabuŋon
nətrakon hən bimasur len tan.

17 Ale nəlon nətrakon epəŋas napəhaʋut, ale ivan
hən bigol nəbilitibalan mai nəpasusan san gail am,
alat lotogolgol nəsa aGot tokel buni, lotodaŋ len
nakitinan aYesu tokel vəhoti.

18 Ale nətrakon eil len nabion bitas.

* **12:14:** Dan 7.25, 12.7. *Naikel* evi nəman nəməsav tohum nəbal
be totibau səhori. Len nasoruan ta Kris sake nasihau totor mai
nahudhusihau, be ike mityal, mityal gail mai nahudhumityal,
pi-toʋ hən Dan 7.25.

13

Narivatəvat katkat eru

¹ Beti noris narivatəvat katkat tovisi dan nətas. Ikad nəbalbal esəḡavur mai nəkadun eməlevru ale ikad nəkraun tosəḡavur len nəbalbal gail. Len nəkadun gail ikad nəhes lotosəvar aGot, mədas nahəsan.

² Narivatəvat katkat notorisi ehum nalepat be nalohrien lohurm nalohrien nabea ale nabuḡon ehum nabuḡon nalion. Ale nətrakon ilav nədaḡan, mai nabiltihai bətbətah hum sekiḡ, mai nədaḡan hən na-il-a-mō-an san maii.*

³ Noris narivatəvat katkat enan, nəkadun sua ikad nasənahən togol nəmatan, be nasənahən enan togol nəmatan imav, imaur təlmam. Navile a pan lumaḡmaḡ lan, ale lohusur narivatəvat katkat enan.

⁴ Ale lulotu hən nətrakon husur tolav nədaḡan hən na-il-a-mō-an mai narivatəvat katkat, ale lulotu hən narivatəvat katkat am, luke, “Ase esumən narivatəvat katkat egaii? Ase eləboi biḡol nabiltibalan maii?”

⁵ aGot idamḡ hən narivatəvat katkat bisor, ale ipatpat gai məhat len nasoran san, esəvar aGot, mədas nahəsan. Ale aGot idamḡ hən biḡad nədaḡan hən na-il-a-mō-an hən biḡol natideh toləḡoni len nahəbati tovi 42.

⁶ Ale esəḡav hən nabuḡon, esəvar aGot. Isor mədas nahəsan, ale isor mədas naut aGot totohtoh lan tovi alat lototoh len nəmav.

⁷ aGot idamḡ hən biḡol nabiltibalan mai alat siGot, ale ewin səhor galito. Ale aGot idamḡ hən

* **13:2:** Hən naves 1-2, ris Dan 7.4-6. *Nalepat* evi nabiltipus togəḡaris. *Nabea* evi narivatəvat katkat tobəlav səhor nəvanuan.

beil a m̃o hən nəvanuan len nahəmar gail, nəvanuan nabi tiltile gail, nasoruan gail mai naluʋoh hən nəvanuan naut tiltile gail.†

⁸ Nəvanuan gail p̃isi lotosuh len navile a pan dereh lilotu həni. Wake alat aGot totos gat nahəsəlito len naləbulat hən nəmauran a tahw hən toum hən navile a pan, galito asike lulotu həni.* Naləbulat enan evi naləbulat seTuhsipsip nəvanuan gail lotogol tomat.

⁹ Gəbikad nədarinam̃, gesəsəlon!

¹⁰ Avan ideh aGot toriŋi hən galit ləbibañisi ale səhari van, avan enan dereh libañisi ale səhari van. Avan ideh aGot toriŋi hən b̃imat len nabiltiḃu nəbalan, dereh timat len nabiltiḃu nəbalan. Imagenan, nəvanuan siGot limaskad nə-dañ-buri-an, limasdañ len nadəlomian salito.*

¹¹ Beti noris narivatəvat katkat togon totəvah tur len tan. Ikad nəbalbal eru hum nəbalbal sesipsip ulum̃an, ale isorsor hum nətrakon.

¹² Len nədañan hən na-il-a-m̃o-an sinarivatəvat katkat metəkav, igol navile a pan mai nəvanuan p̃isi lotosuh lan lulotu hən narivatəvat katkat metəkav enan tokad nəsənahən hən nəmatan tomav.

¹³ Narivatəvat katkat hən nətan igol nabiltimerikel gail, igol nəhab topañ len nəmav vi pan bar navile a pan len nəhon nəvanuan gail.

¹⁴ Len namerikel gail narivatəvat katkat metəkav todam̃ hən narivatəvat katkat hən nətan b̃igole len nəhon, egəras alat lotosuh len navile a pan. Ikel buni mai galit ke ligol nəlablab hən narivatəvat

† **13:7:** Hən naves 5-7, ris Dan 7.8, 21, 25, 11.36 * **13:8:** Psa 69.28; KelV 3.5 * **13:10:** Jer 15.2, 43.11

katkat tokad nasənahān hən nabiltibu nēbalan tomaur tēlmam.

¹⁵ Ale aGot idam̃ hən narivatəvat katkat hən nətān bīlav nasuṇavṇavan mai nēlablab hən narivatəvat katkat metəkav hən bisor. Ale nēlablab ikel buni ke alat asike ləbilotu hēni limasmat.

¹⁶ Igol ke nəvanuan gail p̃isi, naut kəmas lotokəkereh o lototibau, naut kəmas lotopar tite o lotopul hən natite, naut kəmas lotovi slėv o ləsavi slėv, limaskad nəmak sua len navəlalito o len nabunəholito.

¹⁷ Ale avan ideh topar mak saləboi b̃igol naṽurian o na-ṣur-hēni-an. Bike b̃eṽur natideh o ṣur hēni, timaskad nəmak tovi nahəsān narivatəvat katkat o naṣuruṇan hən.

¹⁸ Len naut egai ivoi hən datb̃ikad namitisau. Avan ideh tokad nəkadun, tisab̃ səhot namilen naṣuruṇan hən narivatəvat katkat egaii, husur evi naṣuruṇan sivan sua. Ale naṣuruṇan hən evi 666.

14

ATuhsipsip mai nəvanuan san gail

¹ Beti nokəta, noris aTuhsipsip toil len Naṽehuh Sion. Ikad nəvanuan lotovi 144,000 lototah maii. Len natosian len nabunəholito lukad nahəsān mai nahəsān aTəman.*

² Ale nosəsəlōṇ hən nəwalan togəm len nəmav, tohum nətās kudkud topus mai nabiliurur tokurut habat. Ehum nəwalan nəvanuan lotogole nəboṇ lotoram̃ram̃e b̃onb̃on hən navus beltaṇ tosobur.

³ Alat lotovi 144,000 lokəkai hən nəbē veveu a m̃o len nabiltihai b̃ətbətah, mai len nəhōn natit tovat lotomaur, mai nəvanuan totibau lotovi 24. Səkad

* 14:1: Eze 9.4; KelV 7.3

avan ideh toləboi ləbəkəkai səhot nəbe enan, be alat lotovi 144,000 aGot toʋur galit dan nəvanuan ʃisi len navile a pan, galit ɳai lokəkai səhoti.

⁴ Lotəgau gat naveveuan salito, ləsəbar niben apəhaʋut ideh, be lohushusur aTuhsipsip len naut ideh tovi lan. Galit lovi alat aGot toʋur galit dan nəvanuan gail ʃisi hən ləbevi esan mai seTuhsipsip. Lohum naʋit metəkav hən nəmatuan tovi naviolan vi təban aGot.

⁵ Nalibliboŋan sagəm len nabuŋolit boŋ ideh, səkad natideh tosa len galito avan ideh toləboi bikel uri.*

Aŋel itor

⁶ Beti noris aŋel togon tomələh len naməsav. Ikad na-kel-uri-an tovoi topat vi sutuai hən bikel uri mai alat lotosuh len navile a pan: naluʋoh hən nəvanuan naut tiltile ʃisi, nəvanuan len nahəmar ʃisi, nasoruan ʃisi mai nabi tiltile gail ʃisi.

⁷ Ale ikai habat ke, “Mətemətahw len aGot! Sal suh nəyalyalan san, bathut namityal hən bəpəpəhun navoian dan nəsaan egəm pəpadaŋ. Mitilotu hən atenan togol nəmav, nətan, nətas mai nabəko gail ʃisi.”*

⁸ Ale aŋel na-vəha-ru-an ehusur aŋel metəkav, ike, “Imasig! Naut a Pabilon toyalyal imasirsir! Igol nəvanuan naut tiltile ʃisi lotərog hən nəwain han tovi nabiltiləŋonian san hən naitian tosa.”*

⁹ Ale aŋel na-vəha-tor-an ehusur gəlaru, ikai habat ke, “Avan ideh tolotu hən narivatəvat katkat

* 14:5: Zep 3.13 * 14:7: KelV 10.6 * 14:8: Isa 21.9; Jer 51.7-8; KelV 18.2

mai nəlablab han, tokad nəmak san len nabunəhon o nəvəlan,

¹⁰ dereh gai temun nəwain hən nəbilitilol paŋpaŋ siGot, nəwain aGot toβir masmas həni vi lan nəbiliwai hən nəlol paŋpaŋ san. Ale avan enan dereh teləŋon tisa vəsa habat len nəhab mai nəsalfa len nəhon aŋel siGot gail mai aTuhsipsip.*

¹¹ Nəbasuhab hən na-ləŋon-isa-vəsa-an silat lo-tomaienan dereh tikon vi məhat vi sutuai vi sutuai. Asike lukad nəŋavŋavan len nalennəyal o nalenmariug husur lotolotu hən narivatəvat katkat mai nəlablab han, ale lukad nəmak hən nahəsən.”*

¹² Imagenan, nəvanuan siGot gail, alat lotogol nəsa tokele, lotodaŋ len aYesu, limaskad nə-daŋ-βuri-an.*

¹³ Beti nosəsəloŋ hən nadoldol len nəmav toke, “Gitos gat nategai ke: Gagai van, alat lotomat len Nasuβ, navoian siGot igol lukab həni.” ANunun aGot ike, “Evoi, lukab habat həni husur dereh liŋavŋav dan nəmauran salit todaŋ, bathut dereh likad naβit nagolean salit lotovoi.”

Nəmatuan hən navile a pan

¹⁴ Beti noris nəmavukasw sua, ale ikad avan sua toβətah len nəmavukasw tosumŋan anatun nəvanuan.† Ikad nəkraun hən nagol len nəkadun, ale len nəvəlan etəgau naβu tohaβ tokan len nəlon.

* **14:10:** Isa 51.17; Gen 19.24; Eze 38.22; Luk 17.29 * **14:11:**

Isa 34.10 * **14:12:** Egai nəbathusoruan hən naləβulat egai. Datimasgol husur nəsa aGot tokele, datimasdaŋ len aYesu, datimassusumar, datimasdaŋ βur nəmauran sidat todaŋ, naut kəmas datβimat sil nadələmian dattokade len aYesu. † **14:14:** Dan 7.13. Vəha-səbəsəbur aYesu ekis gai gabag aNatun Nəvanuan.

15 Beti aņel togon evivile len naim siGot. Ikai van hən atenan tobətah len nəmavukasw, ike, “Gilav naβu sam̄ tohaβ, tuβat tai nəhanian. Nəhanian len navile a pan imatu, evi namityal hən nəmatuan!”*

16 Nə atenan tobətah len nəmavukasw ita kokotov nəhanian tomatu len navile a pan kavkav, ale isah tuani.

17 Beti aņel sual am evivile len naim siGot len nəmav. Gai am etəgau naβu tohaβ tokan.

18 Ale aņel tile am tokad nədaņan hən towol hən nəhab, egəm len nəmel tutumavan. Ikai habat van hən aņel tokad naβu tohaβ, ike, “Gilav naβu sam̄ tohaβ, tuβat ta kokotov nəhahət nakrep len navile a pan, sah tuan gail. Len nəhau nakrep gail naвіт nakrep lumen.”

19 Nə aņel ita kokotov nəhahət nakrep gail len navile a pan, ale ebubulan nəhahət nakrep gail len nabiltibur lotopal dasdas naвіт nakrep lan. Evi nabiltibur hən nəlol paņpaņ siGot.

20 Ale lupal dasdas nakrep gail len nabiltibur vivile len nabiltivile. Ale nəda eriv dan nabiltibur enan, epul vəbar nəkadun nahos gail ale isel, nabəlavan han evi nəstatia tovi 1,600.‡

15

Nəbe siMoses mai seTuhsipsip

1 Beti len nəmav noris navisian toyalyal notomaņmaņ lan. Ikad aņel toməlevru lotokad navilesir toməlevru ləβegəm naməkot. Lovi navile-

* **14:15:** Jol 3.13 † **14:20:** Hən naves 19-20, ris Isa 63.1-6; Lam 1.15. Nabəlavan hən *nəstatia* evi namita tovi 185.

sir naməkot, husur, len gail, nauman hən nəlöl paŋpaŋ siGot ihav.

² Ale noris natit hum năbilitimetduŋduŋ hən nakəlas tobōn mai nəhab. Ale tarhəmetduŋduŋ ikad nəvanuan galevis lotoil, alat lotowin səhor nari-vatəvat katkat mai nəlablab han mai naŋpuruŋan hən nahəsən. Lukad navus beltaŋ aGot tolav gail mai galito,

³ ale lokəkai hən nəbē siMoses, naslev siGot, mai nəbē seTuhsipsip. Luke,

“Nasuḅ aGot gotoyalyal buni,
nəsa gotogole iyalyal, numanmaŋ lan.

Govi Kiŋ hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile,
naṽide saŋ gail lunor hən nanoran mai
nakitinan.*

⁴ Nasuḅ, nəvanuan gail ŋisi dereh lemətahw len
nəyalyalan saŋ;
dereh leputsan nahəsəŋ

husur gaiug govi aGot səbōŋ gototoh a tut
dan nəsaan.

Naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile dereh legəm
hən ləbilotu hən gaiug,

husur nəvanuan gail ŋisi loris nanoran gotogol
gail.”*

Nasiloh eməlevru mai navilesir eməlevru

⁵ Nəboŋ natgalenan lotonoŋ, nokəta, noris naim
siGot len nəmav, naim nətaŋolen siGot tolo, esəŋav.*

* 15:3: Exo 15.1 * 15:4: Jer 10.7; Psa 86.9 * 15:5: Exo 38.21

⁶ Aņel eməlevru lototəgau navilesir lotoməlevru lovivile dan naim siGot. Losun nahurabat nalinen toveveu topəhw yesyes, ale nəhau tutuŵ nagol ibanjis garu len nəmabulito.*

⁷ Beti sua len natit tovat lotomaur, ilav mai aņel lotoməlevru, nasiloh nagol eməlevru lotopul hən nəlol paņpaņ siGot, aGot totoh vi sutuai vi sutuai.

⁸ Ale naim siGot epul hən nəbasuhab togəm len nəyalyalan hən nəbathumənas siGot mai nədaņan san. Ale avan ideh edədas bəbis len naim siGot vəbar navilesir toməlevru sianel gail ləbinonj.*

16

Nasiloh gail hən nəlol paņpaņ siGot

¹ Beti nosəsəlonj hən nadoldol len naim siGot, tokai habat, tokel mai aņel lotoməlevru ke, “Miti-van, mitidaņ nasiloh toməlevru hən nəlol paņpaņ siGot len navile a pan.”

² Ale aņel na-vəha-sual-an ia daņ nasiloh san len navile a pan. Ale nəmanuņ lotosa lotopəņas habat lovisi len alat lotokad nəmak sinarivatəvat katkat mai alat lotolotu hən nəlablab hən.*

³ Ale aņel na-vəha-ru-an idaņ nasiloh san len tas. Nətas egəm hum nəda vatuvatw hən nəbirimat ale natit pisi lotosuh len tas lumat.

⁴ Beti aņel na-vəha-tor-an idaņ nasiloh san len nawisel mai nabəko gail, ale logəm vi da.*

* **15:6:** *Nalinen* evi nəkaliko pəhapəhw tokat udud lotovaii hən natret gail topat len nalut nəflaks. Nəvanuan gail loləmasi husur sagol naut topud hən avan ideh tosun nahurabat lotosode hən nəkaliko enan. * **15:8:** Exo 19.18, 40.34-35; 1Ki 8.10-11; Isa 6.4

* **16:2:** Exo 9.10 * **16:4:** Exo 7.17-21; Psa 78.44

⁵ Ale nosəsəlonj hən aņel tokad nədaņan hən towol hən nətas mai nəwai gail, ike,

“Gaiug gunor buni len nəpanismen galegai gotoriņ gail,

gaiug gotovi gaiug ta sutuai,

gaiug gotovi gaiug gagai,

gaiug gotovi aGot səbom̃ gototoh a tut dan nəsaan,

⁶ husur galit ləb̃ir nəda hinəvanuan sam̃ gail mai hihai kelkel ur gail,

ale gulav nəda mai galit hən ləb̃emuni.

Nəpanismen enan inor hən galito!”

⁷ Ale nosəsəlonj hən nəmel tutumavan toke, “Evoi, Nasub̃ aGot, aBiltidaņan,

nə-sab̃-səhoti-an mai nəpanismen sam̃ gail,

lunor hən nanoran mai nakitinan.”

⁸ Beti aņel na-vəha-vat-an idaņ nasiloh san len namityal, gol nəhab hən namityal ilat karkar nəvanuan gail.

⁹ Napudan en totibau ebulanj nəvanuan gail. Ale losəvar aGot, sor mədas nahəsən aGot tokad nədaņan hən na-il-a-m̃o-an hən navilesir galenan. Be lomətahun ləb̃ipair dan nəsaan salito hən ləb̃isal suh nəyalyalan san.

¹⁰ Beti aņel na-vəha-rim-an idaņ nasiloh san len nabiltihai bətbətah serivatəvat katkat, ale naut tovi kiņ lan evisivis, nəmargobut ikabut puņpuņi. Napəņasan salito igol nəvanuan gail ei lukat gat namealito.*

¹¹ Ale losəvar aGot hən nəmav husur napəņasan mai nəmanuņ salit gail. Be lomətahun ləb̃ipair dan

* **16:10:** Exo 10.21-22

naḡolean salit gail lotosa hən ləb̃ipair van hən aGot.

¹² Beti aḡel na-vəha-məlevtes-an idaḡ nasiloh san len nabiltiwisel Eufirates. Ale nəwai han imas gor-gor, hən naḡisal beutaut m̃os nakiḡ gail ləb̃egəm len naist.*

¹³ Beti noris nanunun tosa totor lotohum navrok gail. Esua evivile dan nabuḡon nətrakon, esua dan nabuḡon narivatəvat katkat mai esual am dan nabuḡon ahai kelkel ur gəgəras.

¹⁴ Lovi nanunun natəmat gail lotogol namerikel gail. Luvan hən ləb̃esəhar ḡonḡon hən nakiḡ gail hən navile a pan kavkav, van hən nabiltiḡalan len nəbōḡ totibau siGot aBiltidaḡan.*

¹⁵ AYesu ike, “Səsəloḡ! Dereh negəm suḡian nəvanuan vənvenah. Navoian tipat len alat lotokəta vir ginau, lotokətkəta gol nahurabat salit gail hən asike ləb̃iyar ḡurmalmal gol nahurulit bisa.”*

¹⁶ Beti nanunun natəmat galenan losəhar nakiḡ galenan van vaḡonḡon len naut lotokisi hən Ar-maketton len nasoruan seIpru gail.*

¹⁷ Beti aḡel na-vəha-məlevru-an idaḡ nasiloh san len naməsav. Ale nadoldol tokai habat egəm len nabiltihai bətbətah len naim siGot, ike, “Ihav tia bolai!”

¹⁸ Beti nəkabil ikabil, ikad nəwalan gail, nabiliurur ekurut mai nabiltidu edu. Sutuai səkad nadu ideh tomaianan. Edu habat səhor nadu ḡisi lotodu nəbōḡ nəvanuan lototoh len navile a pan.

* **16:12:** Isa 11.15; KelV 9.14. Len nasoruan ta Kris ike, *lotogəm len naut namityal tovisi lan.* * **16:14:** 1Tim 4.1 * **16:15:** KelV 3.3

* **16:16:** Jdg 5.19; 2Ki 23.29-30; Zec 12.11

19 Nəbilitivile imaṣul hən nahudhut itor. Navile tiltile gail am sinaluṽoh hən nəvanuan gail, luteh vəmasirsir. AGot inau təlmam hən naut a Papi-lon toyalyal, ale ilav nəbiliwai hən nəwain hən nəbilitilol paṅpaṅ san maii.*

20 Naholoul ṗisi loməkaskas, nəvehuh ṗisi lumasiḡ.

21 Nəais eus habat. Nəais ṽisusua lotoməlas hum nakilo tovi 40 lous len nəmav vi paṅ, hən nəvanuan gail. Nəvanuan gail losəvar aGot sil navilesir hən nəais, husur nəbilitiais enan tous isa vəsa masuṽ.*

17

Napəhaṽut nahəsan tosa vəsa toṗur hən niben

1 Esua len aṅel toməlevru lotokad nasiloh toməlevru isor mai ginau ike, “Gegəmai. Dereh nəṽusan gaiug hən nəpanismen hən napəhaṽut toṗur hən niben, nahəsan tosa vəsa, tobətah təban nəwai tosoḃur.

2 Nakinḡ gail len navile a paṅ lugol naitian tosa maii, ale nəvanuan lototoh len navile a paṅ lotərog hən nəwain hən naitian san tosa.”*

3 Len nədaṅan seNunun aGot, aṅel enan esəhar ginau vi lan naut masmas toḃəbesw. Noris napəhaṽut sual ei tobətah len narivatəvat katkat tobisibis habat tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal toseṅavur. Nəhes gail lotosəvar aGot, mədas nahəsan, lukabut gol niben.

4 Napəhaṽut esun nahurabat toboṅboṅ mai to-bisibis habat. Epəhas hən gai hən nagol mai nəvat

* **16:19:** Isa 51.17 * **16:21:** Exo 9.23-24 * **17:2:** Hən naves 1-2, ris Isa 23.17; Jer 51.7

gəlgəlan, nəvat halit totibau, mai nanesnes gail. Len navəlan etəgau nəbiliwai nagol topul hən natit aGot tomətahun bun gail, mai nəbiŋbiŋalan hən naitian san tosa gail.

⁵ Len nabunəhon ikad nəhes namilen tosusuah ke: “Papilon toyalyal, nana silatpəhaʔut lotoʔur hən nibelito, mai sinatit hən navile a pan aGot tomətahun bun gail.”

⁶ Ale norisi ke alitenan etərog hən nəda hinəvanuan siGot gail mai hilat lotokel kot aYesu aliten togol galit lotomat.

Nəboŋ notorisi nuʔaŋ, numanmaŋ.

⁷ Ale aŋel eus ginau ke, “Guʔaŋ hən nəsa? Dereh nikel mai gaiug hən namilen tosusuah hən napəhaʔut mai narivatəvat katkat tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal tosəŋavur, aliten tosa lan.

⁸ Narivatəvat katkat gotorisi, a nŋo ikade, gagai eʔuer. Dereh tevivile tia bogai dan nəbur nəpanismen səkad nabutite, ale tevi lan nəhab nəmasigan.* Nəvanuan gail ʔisi lotosuh len navile a pan aGot satos gat nahəsəlito len nalobʔulat hən nəmauran a tahw hən togol navile a pan, galit dereh limanmaŋ nəboŋ ləberis narivatəvat katkat tomaur a nŋo, tobʔuer gagai, ale ʔevisi tətəs.*

⁹ “Len naut egai ivoi hən datbikad nənauan topul hən namitisau hən nəmauran tonor. Namilen natit gotorisi imaiegai: nəkadun toməlevru lovi nəvehuh toməlevru napəhaʔut tobətah len gail. Nəkadun toməlevru lukad namilen sual am. Lovi nakiŋ toməlevru.

* **17:8:** Dan 7.7; KelV 11.7 * **17:8:** Psa 69.28; KelV 3.5

10 Nakiŋ erim lunonŋ tia. Sual iʋat nəhes gagai, ale togon sagəm sal. Nəbonŋ bəgəmai, dereh timas-toh kəkereh.

11 Narivatəvat katkat totoh a m̄o, toʋuer gagai, gai evi kiŋ na-vəha-məlevtor-an. A m̄o evi kiŋ sua len lotoməlevru. Gai tevi lan nəhab nəmasigan.

12 “Nəbalbal tosəŋavur gotorisi lovi nakiŋ tosəŋavur ləsəkad nədaŋan hum nakiŋ sal. Be dereh likad nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an len nəhaua bəsua, hən ləʋeil a m̄o mai narivatəvat katkat hum nakiŋ gail.*

13 Galit p̄isi lutoh m̄os natsua ŋai, ale dereh lilav mai narivatəvat katkat, nədaŋan salito mai nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an salito.

14 Dereh ligol nabiltiʋalan mai aTuhsipsip. Be aTuhsipsip dereh tewin səhor galito husur evi Masta hən amasta gail p̄isi, evi Kiŋ hən nakiŋ gail p̄isi. Ale alat lototah mai aTuhsipsip len nabiltiʋalan, lovi alat gai tokis galito, tolekis hən galito, galit lotodaŋ lan.”

15 Beti aŋel ikel mai ginau ke, “Nəwai tosəʋur gotorisi, napəhaʋut toʋur hən niben tobətah təban gail, nəwai galenan, lovi nəvanuan nabi tiltile gail, naluʋoh gail, naluʋoh hən nəvanuan naut tiltile gail mai nasoruan gail.

16 Narivatəvat katkat mai nəbalbal tosəŋavur gotoris gail, dereh lemətahun bun napəhaʋut toʋur hən niben. Dereh lemədasi hən biʋoh səʋon, biʋalmal hən nahurabat. Dereh lihan navisoh han, pəŋas niben hən nəhab bihan p̄isi.

17 Husur aGot eriŋ naləŋonian san len nəlolito

* 17:12: Dan 7.24

hən ləb̄igol p̄isi. Dereh lidam̄ hən ləb̄ilav nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an salito mai narivatəvat katkat van vəbar nasoruan siGot ləbisarpoh.

¹⁸ “Napəhaṽut enan gotorisi, evi nabiltivile toyalyal tokad na-il-a-m̄o-an hən nakiŋ gail hən navile a pan.”

18

Naut a Papilon imasirsir

¹ Nəboŋ notoris natgalenan tonon, noris aŋel sual am togəm len nəmav vi pan. Ikad nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an toyalyal, ale namənas san em̄ias navile a pan vəsa.

² Len nadoldol totibau ikai habat ke, “Imasig! Naut a Papilon toyalyal imasirsir! Egəm vi ut a im setəmat gail mai naim nanunun nəmargobut p̄isi lotosuhsuh lan, mai naut sinəman p̄isi ləsaveveu, mai narivatəvat p̄isi ləsaveveu nəvanuan lotomətahun bun gail.*

³ Napəhaṽut tovi naut a Papilon imasirsir maienan husur nəwain todaŋ hən naitian san tosa ekuḅ hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile, luteh. Nakiŋ gail hən navile a pan lugol naitian tosa maii. Ale nəvanuan hən navile a pan lotoṽur natit gail, p̄ur hən gail, logəm pul hən natite husur alitenan eləŋon masuṽ hən nakontit gail, nəvat halit totibau səhor nəsa tonor hən nəmauran san.”*

⁴ Beti nosəsəlon hən nadoldol togon togəm len nəmav toke, “Gamit məttovi vanuan sagw gail

* **18:2:** Natosian galevis ta sutuai ləsəkad nasoruan egai: *narivatəvat ləsaveveu nəvanuan lotomətahun bun gail.* * **18:3:** Isa 23.17; Jer 51.7; KelV 14.8

mətevivile dani hən asike mət̃bitah mai alitenan len nəsaan san. Navilesir gail dereh legəm hən alitenan be salibar gamito!*

⁵ Husur nəsaan san gail, nalul han isahsah vi məhat vəbar nəmav, ale aGot inau gat nəsaan aliten togolgole tonor hən nəpanismen.*

⁶ Mitigol tesisil həni natit p̃isi togole hən nəvanuan gail, mitigol tesisil həni vəha-ru hən natit p̃isi togole. Alitenan eutaut hən nəwain hən na-ləḡon-isa-vəsa-an hən nəvanuan gail lotomuni, mətebir vəha-ru hən len nəb̃iliwai han m̃osi. Mitigol temuni hən b̃esisil.*

⁷ Mitilav napəḡasan mai na-ləḡon-isa-an maii, arep̃itoṽ hən nə-sal-suhi-an mai na-pul-hən-nakontite-an aliten toviol həni mai gai gabag. Husur len nəlon isor patpat gai məhat ke, ‘Ginau aKwin bogai notobətah len nəb̃iltihai bət̃bətah sagw! Nəsavi batunau! Asike nulolosa, asike nutaḡ hum nəbatunau boḡ ideh!’

⁸ Imagenan, len nəmariboḡ tesua ḡai navilesir gail dereh lesəhoti: nəmatan, nalolosaan, nəmalkəkatan tobəlav, mai nəhab b̃ihan puḡpuḡi husur Nasub̃ aGot, topəpehun navoian dan nəsaan, ikad nəb̃iltidaḡan.*

⁹ “Beti nakiḡ gail hən navile a pan lotogol naitian tosa maii, lotokatəḡol hən na-pul-hən-nakontite-an san maii, nəboḡ nakiḡ galenan ləberis nəbasuhab hən nəhab tohani, dereh litaḡ, leləḡon tisa husuri.†

* **18:4:** Isa 48.20; Jer 50.8, 51.6, 45 * **18:5:** Gen 18.20-21; Jer 51.9

* **18:6:** Psa 137.8; Jer 50.29 * **18:8:** Isa 47.7-9 † **18:9:** Hən naves 9-10, ris Eze 26.16-17

10 Dereh leil a tut, lemətahw habat len na-ləŋon-isa-vəsa-an san. Dereh like, ‘Wee! Wee! Abiltivile gotoyalyal, Papilon gotovi biltivile hən nədaŋan! Wee, len nəhaua tosua ŋai nəpanismen sam̄ egəm hən gaiug!’

11 “Ale nəvanuan hən navile a pan lotovur natit gail, ŋur hən gail, dereh litaŋ, leləŋon tisa sil alitenan husur səkad avan ideh am hən bəvur nəkako salito gail.

12 A m̄o eŋur nagol, nasilva, nəvat gəlgəlan mai nanesnes gail. Eŋur nəkaliko hən nalinen topəhw buni mai nasilik toməyauyau, nəkaliko nətau toboŋboŋ mai tobisibis. Eŋur nəhai tiltile gail nəb̄olit tosusau. Eŋur natit isoḅur lotoum hən gail hən nabiltiriŋon naelefant. Eŋur natit isoḅur lotoum hən gail hən nəhai, nəvat han totibau, mai lotoum hən gail hən nabrons, nametəlai mai nəvat tokab.‡

13 Eŋur nasinamon, naluhai gail lotosusau, nəhai pəhas tosusau, namər mai nafranŋkinsens. § Eŋur nəwain mai naoil naoliv, nəflaua mai nawit, nabuluk mai nasipsip, nahos mai nəkat. Ale eŋur nəmauran mai niben nəvanuan gail hən ləb̄evi slev.

14 Ale alat lotovur natit gail, ŋur hən gail dereh likel mai alitenan ke, ‘Natit gail lotovoi gotoləŋon masuŋ hən gail, luvan dan gaiug. Na-pul-hən-natite-an mai natit gail lotoyalyal lumasig dan

‡ 18:12: *Nabrons* evi nametəlai lotoum həni hən nakopa mai natin. *Nəvat tokab* lokisi hən nəmapol. § 18:13: *Nasinamon* evi nahurhuhai sua nəb̄on tosusau lotoriŋi len nəhanian hən ləb̄igol nabus han b̄ivoi. *Nafranŋkinsens* evi nəda hən nəhai tommas. Nəvanuan gail lurer hən nəvanuan həni ale evi hudhut nalotuan sivanuan naut galevis. *Namər* am evi nəda hən nəhai lotogol tommas, ale nəvanuan loləmasi hum nəhai pəhas.

gaiug. Asike gusaḅ gail am boŋ ideh.’

¹⁵ Ale alat lotoṽur natit gail, þur hən gail, galit lotopul hən natite husur loþur hən gail mai alitenan, dereh leil a tut, lemətahw habat len na-ləŋon-isa-vəsa-an san. Dereh litaŋ, leləŋon tisa husuri.**

¹⁶ Dereh like, ‘Wee! Wee! aḅiltivile toyalyal, alitenan tosun nahurabat hən nalinen topəhw, nəkaliko toboŋboŋ mai tobisibis! Gai tovəhas gai hən nagol, nəvat gəlgəlan mai nanesnes gail!

¹⁷ Wee! len nəhaua tosua ŋai, natit gail alitenan topul masuṽ hən gail lumasig þarþar.’

“Nəvanuan wolwol hən nābiltiwag wol gail, alat lotosah len gail mai nəvanuan gail lotoum len tas, galit dereh leil a tut.

¹⁸ Nəboŋ læberis nəbasuhab hən nəhab tohani, dereh like, ‘Eee! nābiltivile en toyalyal, səkad ideh am tomaianan.’

¹⁹ Dereh litaŋ habat, leləŋon tisa. Ale len na-ləŋon-isa-an salito dereh leububulan nəmasiav len nəkadulito. Ale dereh likai habat ke, ‘Wee! Wee! aḅiltivile toyalyal, nəvanuan gail lotokad nābiltiwag wol len tas, len natit gail selitenan lotousani, logəm pul hən natite. Wee! len nəhaua tosua ŋai, natit þisi san nəhab ihan puŋpuŋi!’ ”††

²⁰ Ale nadoldol len nəmav ike, “Gamit len nəmav mətəhəhaṽur len nəmasigan selitenan! Nəvanuan siGot gail, ahai pispisul gail mai ahai kelkel ur gail, mətəhəhaṽur! Husur aGot ipansem alitenan sil nəsa togole hən gamito.”*

** **18:15:** Hən naves 11-15, ris Eze 27.12-13, 22, 31, 36 †† **18:19:**

Hən naves 17-19, ris Eze 27.26-34 * **18:20:** Jer 51.48

21 Beti aņel todaņ habat ipat nābiltivat, tohum nābiltivat nəvanuan lotobul dasdas nawit həni, ale ibar həni len tas. Ike, “Len nāvīde tomaiegai, Papilon, nābiltivile gotoyalyal, dereh gimasirsir, vəha-sua gimasiġ, ale avan ideh asike eris gaiug boņ ideh am!

22 Nəwalan hən navus beltāņ, nəvanuan lotokəkai, nābuvimal mai nətrampet ġail, nəvanuan asike losəsəloņ həni len gaiug boņ ideh am. Asike lusāb nəvanuan tokad namitisau hən nauman len gaiug am. Asike losəsəloņ hən nəwalan hən nābiltivat tobul dasdas nawit boņ ideh am.

23 Nəvanuan asike loris namīal tomīal len gaiug boņ ideh am. Asike losəsəloņ hən nadolon naulumān mai napəhaʋut len nəlahan səlaru boņ ideh am. Husur nəvanuan sam lotoʋur natit ġail, ʃur hən ġail, ġalit lovi biltivanuan ġail len navile a pan. Len nabehi gotogole, gogəras naluʋoh hən nəvanuan naut tilile ʃisi.##

24 Len gaiug ikad nəda hihai kelkel ur ġail mai nəda hinəvanuan siGot lotomat, mai nəvanuan ʃisi hən navile a pan lotomat len navəlam̄.”

19

Sal suh aGot!

1 Nəboņ natġalenan lotonoņ, nosəsəloņ hən nadoldol hən nābiltiʋoh lotokai habat ke, “Sal suh aGot!

Ģai ilav kuv ġidato dan nəsaan sidato!

Nəyalyalan mai nədaņan arovi esan,

2 bathut nə-sāb-səhoti-an san ġail lotokitin, lunor.

18:23: Hən naves 21-23, ris Jer 7.34, 25.10, 51.63-64; Eze 26.13, 21; Isa 24.8

Gai ipansem napəhaʋut toyalyal toḡur hən niben,
 tomədas navile a pan hən naitian tosa togole.
 Len nəpanismen aGot toriŋi lan,
 aGot igol nasisilan sil nəda hislev san gail.”

³ Ale lukai habat tətəs am, ke,
 “Sal suh aGot!
 Nəbasuhab hən nəhab topəŋas alitenan
 dereh tevi məhat vi sutuai!”

⁴ Beti nəvanuan totibau lotovi 24 mai natit tovat
 lotomaur luteh len tan, kəta vi pan, lulotu hən aGot
 tobətah len nabiltihai bətbətah. Luke, “Ganan! Sal
 suh aGot!”

⁵ Beti nadoldol egəm len nabiltihai bətbətah toke,
 “Sal suh aGot sidato,
 gamit p̄isi məttovi slev san gail,
 gamit p̄isi məttomətahw len nəyalyalan san,
 gamit məttovi ut kəmas mai məttovi vanuan
 totibau!”

⁶ Ale nosəsəloŋ hən nəwalan tohum nəwalan
 hən nabiltiluʋoh o tohum nətas kudkud topus o
 nabiliurur tokurut habat. Ike,
 “Sal suh aGot!
 Husur Nasuḅ aGot sidato,
 aBiltidaŋan eil a m̄o!”*

⁷ Datikemkem! Datehəhaʋur!
 Sal suh nəyalyalan san!

Husur nəlahan seTuhsipsip egəmai
 ale asoan ḅilah maii, eutaut hən gai gabag tia.

⁸ AGot eviol hən nahurabat nalinen tovoi, topəhw
 yesyes, toveveu maii hən ḅesuni.”
 (Namilen nalinen tovoi evi nagolean lotonor,
 nəvanuan siGot lotogole).

* **19:6:** Hən naves 5-6, ris Psa 97.1, 99.1, 115.13, 134.1; Eze 1.24

9 Beti aņel ikel mai ginau ke, “Gitos nategai ke: ‘Alat aGot tokis galito gəm hən nəhanan hən nəlahan seTuhsipsip, lehəhaṽur.’ ”* Aņel isor am, ike, “Natenan evi nasoruan kitin siGot.”

10 Nəboņ tokəmaienan tonon nuteh bathurien hən nəbilotu həni, avil ikel mai ginau ke, “Sagilotu hən ginau! Ginau novi slev sumān gaiug mai nəbathudud nadəlomian sam lotodaņ hən lotokel kot aYesu hum aMasta salito. Gilotu hən aGot ŋai! Husur nədaņan hən avan ideh bikel kot aYesu, egəm len aNunun aGot.”*

Atesua tosaḥ len nahos topəhapəhw

11 Beti noris nəmav tosəņav, ale ikad nahos topəhapəhw toil ei. Atesua tosaḥ lan, nahəsan aDaņ-len-aGot, mai aKitinan, husur len nanoran isaḅ səhoti ke nəvanuan limaspanis o tebuer, ale len nanoran igol nəbilitibalan.*

12 Namətan arohum nəhab towunwun, ale len nəkadun ikad nəkraun isoḅur. Ikad nahəsan sua aGot totesi lan, be səkad avan ideh toləboi nəhes enan, gai səḅon eləboii.

13 Nahurabat tosuni imosmos hən nəda. Ale nahəsan atenan, Nasoruan siGot.

14 Navəshəsoltia gail len nəmav lotosaḥ len nahos pəhapəhw gail lohusuri. Galit p̄isi losun nahurabat nalinen tovoi, topəhw yesyes, toveveu.

15 Nəḅu nəḅalan tokan evivile dan nabuņon atenan hən bibal həni, win səhor naluṽoh hən

* 19:9: Mat 22.1-14; Luk 14.15-24 * 19:10: KelV 22.8-9 * 19:11: Eze 1.1; Psa 96.13; Isa 11.4

nəvanuan naut tiltile. Dereh teil a m̄o hən gal-ito hən nəbatw nametəlai. Ale dereh tipal das-das naʋit nakrep len nabiltiḅur hən nəlol paŋpaŋ siGot, aBiltidaŋan, hən ḅisel hum nəwain.*

16 Len nahurabat mai len nədamhərien ikad nəhes egai: “Kiŋ hən nakiŋ gail mai Masta hən nəmasta gail.”

17 Beti noris aŋel sua toil len namityal. Ale ikai habat hən nabiltidoldol, van hən nəman naməsav ḅisi lotoməlməlah ke, “Mətegəmai! Mitiḅonḅon len nabiltihanan siGot!

18 Mətegəm hən mətḅihan naməḅod hən niben nakiŋ gail mai naməḅod hən niben nakomada gail, naməḅod hən niben nabəhariv mai nahos gail mai alat lotosah len gail, naməḅod hən niben nəvanuan ḅisi, naslev gail mai alat ləsavi slev, alat lotovi ut kəmas mai alat lotovi vanuan totibau.”†

19 Beti noris narivatəvat katkat, mai nakiŋ hən navile a pan gail, mai navəshəsoltia salit gail lotogəm ḅonḅon, hən ləḅigol nabiltiḅalan, mai atenan tosaḅ len nahos topəhapəhw mai navəshəsoltia san.

20 Ale lutah gat narivatəvat katkat mai aḅai kelkel ur gəgəras totah maii, togol namerikel gail len nəhon narivatəvat katkat. Namerikel galenan logəras alat lotokad nəmak sinarivatəvat katkat mai lotolotu hən nəlablab han. Ale atenan tosaḅ len nahos ebulan gəlaru nəḅoŋ lotomaur sal len nabiltimetduŋduŋ nəḅab tolavurvur, nəsalfa topan lan.*

* **19:15:** Psa 2.9; Isa 63.3; Jol 3.13; KelV 14.19-20 † **19:18:** Hən naves 17-18, ris Eze 39.17-20 * **19:20:** KelV 13.1-18; Luk 17.29

²¹ Ale atenan tosaḥ len nahos ita bun nakiṅ mai navəshəsoltia lotohusur narivatəvat katkat. Ita bun galit p̄isi hən naḅu nəḅalan tovivile dan nabuṅon. Ale nəman naməsav lovələut hən nibelito.

20

Nasihau tovi 1,000

¹ Beti noris aṅel sua togəm vi paṅ dan nəmav. Ikad naki hən naḅur nəpaṅismen səkad nabutite. Ale len navəlan etəgau natsen toməlas habat.

² Itah gat nətrakon tovi nəmət ta sutuai, gai natəmat bolai, aSetan.* Ale aṅel iban̄jisi hən natsen titoh vəbar nasihau tovi 1,000.

³ Aṅel ibar həni len naḅur nəpaṅismen səkad nabutite. Ale a məhat həni aṅel ekəkol gat naḅur enan, eburut gati hən asike ḅesəṅav vir nanəṅan hən nasihau ḅevi 1,000. Imaienan nətrakon saləboi ḅegəras naluṅoh hən nəvanuan naut tiltile gail. (Be husur nasihau tovi 1,000, aṅel dereh tisah ruḅati hən ḅevivile len nəboṅ ḅepitol ṅai.)

⁴ Ale noris nabiltihai bətbətah gail, ale alat lotobətah len gail, aGot ilav nədaṅan hən na-il-a-mō-an mai galito hən ləḅigol nakotan. Noris nəlolito, lovi alat, nəvanuan gail lotota kokotov nəkadulito, sil na-kel-kot-aYesu-an mai nasoruan siGot lotokel uri. Ləsəlotu hən narivatəvat katkat o nələblab han. Ləsəkad nəmak san len nabunəholito o navələlito. Lumaaur təlmam, loil a mō mai aKristo hum nakiṅ gail len nasihau tovi 1,000.*

* **20:2:** Gen 3.1; KelV 12.3, 9 * **20:4:** Dan 7.9, 22

5 Egai evi na-le-məhat-an nametəkav dan nəmatan. (Nəvanuan tile am lotomat, ləsəmaur təlmam van vəbar nasihau tovi 1,000 tonon.)

6 Alat lotomaur təlmam len na-le-məhat-an nametəkav enan, lohəhəvur, ludan len aGot, len nəmauran kavkav salito lovi esan səbon ηai. Nəmatan na-vəha-ru-an, tovi nəpanismen hən nəmatan vi sutuai, asike ibar galito. Galit dereh levi ahai tutumav siGot mai seKristo. Ale dereh leil a mə maii, hum nakin gail len nasihau bevi 1,000.*

Nəmasigan siSetan

7 Nəbon nasihau tovi 1,000 binon, anjel dereh tisah ruəat aSetan dan nəbur nabəbanisan totoh lan.

8 Ale aSetan dereh tivan hən bəgəras naluəoh hən nəvanuan naut tilile gail pisi len navile a pan. Ahai kelkel ur aEsekiel ta sutuai ekis galit hən aKok mai aMakok. Dereh aSetan tibonəon hən galito məos nabiltibalan, nəpuruəan halito isəbur hum nabion bitas.*

9 Noris lotovan, luma piriəiah, siriv len naut pisi len navile a pan. Ludar vis naut alat siGot lotosuh lan mai nabiltivile aGot toləmas buni. Be nəhab egəm vi pan dan nəmav, ihan pis galito.

10 Beti, natəmat togəras galito, aGot ibar həni len nabiltimetduəduə nəhab tolavurvur, nəsalfa topan lan, naut narivatəvat katkat mai ahai kelkel ur gəgəras artopan lan. Dereh leləəon tisa vəsa tibətat ei len nalennəyal mai nalənmariug van vi sutuai vi sutuai.*

* 20:6: KelV 2.11

* 20:8: Kok mai aMakok: Eze 38.1-39.20.

* 20:10: Luk 17.29

Napəpehunan hən navoian dan nəsaan

¹¹ Beti noris nabiltihai bətbətah totibau topəhapəhw. Noris gai tobətah lan. Navile a pan mai nəmav aruyav dan nəhon. Aroməkaskas, arumasig, aroḅuer.

¹²⁻¹³ Ale noris alat lotomat, nəvanuan totibau mai nəvanuan naut kəmas gail. Nətas idam̄ hən alat lotomat lan, lumakuv dani; nəmatan mai naut nəmatan arudam̄ hən alat lotomat lumakuv dan gəlaru. Galit p̄isi loil a m̄o len nabiltihai bətbətah. Aṅel gail losəṅav hən nalob̄ulat gail. Losəṅav hən nalob̄ulat togon, nalob̄ulat hən nəmauran. Ale aGot ikot hən nəvanuan p̄isi lotomat. Epəpehun navoian lotogole, dan nəsaan lotogole, inor hən nəsa gai totos gati tia len nalob̄ulat galenan.†

¹⁴ Beti aṅel gail lobulan nəmatan mai naut nəmatan len nabiltimetduṅduṅ nəhab. Nametduṅduṅ nəhab evi nəmatan na-vəha-ru-an.

¹⁵ Ale avan ideh, na-tos-gati-an hən nahəsan asike ḅipat len nalob̄ulat hən nəmauran, lubar hən nəvanuan enan len nametduṅduṅ nəhab.

21*Nəmav veveu mai navile a pan veveu*

¹ Beti noris nəmav veveu mai navile a pan veveu, husur nəmav metəkav mai navile a pan metəkav arumasig, ale nətas am eḅuer.*

² Ale noris nabiltivile siGot, naut a Jerusalem veveu togəm vi pan dan nəmav təban aGot.

† **20:12-13:** Hən naves 11-13, ris Dan 7.9-10; KelV 3.5 * **21:1:** Isa 65.17, 66.22; 2Pit 3.13

Naḅiltivile enan ikab hum navensus topəhas buni
mōs naulumān ḅilah maii.*

³ Nosəsəloḅ hən naḅiltidoldol togəm len
naḅiltihai bətbətah toke, “Məteris! Naut a im siGot
ipət təban nəvanuan gail, ale aGot māu dereh titoh
mai galito. Ale aGot, gai gabag dereh titah mai
galito, ale tevi Got salito.*

⁴ Dereh tigar kuv namətarur p̄isi dan namətalito.
Asike ikad nəmatan am; asike ikad nalolosaan o
nətaḅan o napəḅasan am. Husur natit gail ta mō,
loməkaskas tia.”*

⁵ Ale gai tobətah len naḅiltihai bətbətah ike,
“Məteris! Gagai nugol natit p̄isi luvėvu!” Beti ikel
mai ginau ke, “Gitos gat nətenan, husur nasoruan
galenan lokitin, goləboi gəḅeil gəgat len gail.”

⁶ Ale ikel mai ginau ke, “Natit p̄isi ihav ta bolai!
Novi alfa mai omeka, natuḅatan mai nanoḅan.
Avan ideh tomaduh, dereh neviol kəmas maii hən
nəwai dan nabəko toḅuv vi məhat, nəkadhut nəwai
hən nəmauran.*

⁷ Avan ideh towin səhor nədaḅan hən nəsaan,
dereh tikad natgalenan. Dereh ginau nevi aGot
san, ale gai tevi anatugw.*

⁸ Be alat ləsəkad na-il-ḅuri-an, alat ləsəkad
nadələmian, alat lotogol natit aGot tomətahun
bun gail, alat lotogol nəmatan, alat lotogol naitian
tosa, alat lotogol nabehi, alat lotolotu hən nəlablab
gail mai alat lotolibliboḅ, ikad naut topat vir galito
len naḅiltimetduḅduḅ nəhab tolavurvur, nəsalfa

* **21:2:** Isa 52.1, 61.10; KelV 3.12 * **21:3:** Lev 26.11-12; Eze 37.27

* **21:4:** Isa 25.8, 35.10, 65.19 * **21:6:** Isa 55.1; KelV 1.8 * **21:7:**
2Sam 7.14; Psa 89.26-27

topaŋ lan. Enan evi nəmatan na-vəha-ru-an.”*

Naut a Jerusalem veveu

⁹ Beti sua len aŋel lotoməlevru lotokad nasiloh lotoməlevru lotopul hən navilesir naməkot gail, egəm kel mai ginau ke, “Gegəmai. Dereh nevusan gaiug hən navensus tomadhalah, asoan aTuhsipsip.”

¹⁰ Ale len nədaŋan seNunun aGot, aŋel enan ilav ginau vi lan nəbiltivəhuh tosahsah vi məhat. Ale evusan ginau hən nəbiltivile siGot, naut a Jerusalem togəm vi pan dan nəmav təban aGot.*

¹¹ Ikad namənas siGot. Emñial hum nəvat gəlgəlan, hum nəvat jaspə tomasil hum nakristal.†

¹² Nəvəd nəvat hən nəbiltivile emətortor, isahsah vi məhat. Ikad nametləkau tovi 12, aŋel lotovi 12 loil husur nametləkau galen vīsusua. Len nametləkau galenan, lutos gat nahəsan nahəmar tovi 12 seIsrael. Nəhes esua len nametləkau esua.

¹³ Len naist ikad nametləkau itor, len nanot ikad itor, len nasaut ikad itor ale len nawes ikad itor.‡

¹⁴ Nəvəd hən nəbiltivile ikad nəpaudesen tovi 12 lotokad nahəsan ahai pispisul seTuhsipsip lotovi 12 len gail. Nəhes esua len nəpaudesen esua.

¹⁵ Aŋel tosor mai ginau ikad namita nagol hən biṣaḅ namita hən nəbiltivile mai nametləkau han gail mai nəvəd han.*

¹⁶ Nabəlavan hən nəbiltivile epitoṽ hən naṗosṗosan han. Ale aŋel enənoṽ hən nəbiltivile

* **21:8:** *Salfa:* ris Luk 17.29; *nəmatan na-vəha-ru-an:* ris KelV 2.11.

* **21:10:** Eze 40.2 † **21:11:** *Jaspə* evi nəvat sua gəsaləboi gəḃəkəta tur lan, nətau han tomial o tokəsan o toyanyaŋ. *Nakristal* evi nəvat tomasil hum nakəlas ale səkad nətau ideh. ‡ **21:13:** Hən naves 12-13, ris Eze 48.30-35 * **21:15:** Eze 40.3

hən namita totəgau. Ale isaḅi ke nabəlavan han evi nəstata tovi 12,000.Š (Nabəlavan mai naḡosḡosan mai nəsaḡsahan han loḡitḡitoḡ).

17 Ale enənoḡ hən nəḡod hən nabiltivile, isaḅ namətortoran han evi nakupit tovi 144.** Ale nakupit siaḡel enan eḡitoḡ hum sinəvanuan.

18 Nəvat hən nəḡod hən nabiltivile evi jaspa, ale nabiltivile evi gol toveveu hum nakəlas tomasil toveveu.

19 Nəvat ḡəḡəlan ḡisi lovəhas nəpaudesen hən nəḡod hən nabiltivile. Nəpaudesen nametəkav evi jaspa, na-vəha-ru-an evi safaia, na-vəha-tor-an evi akat, na-vəha-vat-an evi emeralt,

20 na-vəha-rim-an evi oniks, na-vəha-məlevtes-an evi karnelian, na-vəha-məlevru-an evi krisolait, na-vəha-məlevtor-an evi peril, na-vəha-məlapat-an evi topas, na-vəha-səḡavur-an evi krisopres, na-vəha-səḡavur-pisan-esual-an evi jasint ale na-vəha-səḡavur-pisan-eru-an evi ametist.††

21 Nabopita nametləkau lotovi 12 lovi ḡiltinesnes ḡail. Nabopita esua evi nanesnes esua. Ale nabiltimetḡisal hən nabiltivile evi gol toveveu, tomasil hum nakəlas.

Š 21:16: Nəstata evi namita tovi 185. ** 21:17: Nakupit evi nabəlavan hən navəlan nəvanuan, tuḡat len nakobkob van vəbar naḡilen nəḡarhuvəlan. Nabəlavan han pəpaḡaḡ hən nahudhumita. †† 21:20: Hən naves 18-21, ris Isa 54.11-12. Nəvat ḡalenan lumaieḡai: *jaspa* emial o ekəsan o iyaḡyaḡ, *safaia* iboḡboḡ ale imasil, *akat* epəhapəhw o imasiav be ḡoləboi ḡəḡəkəta vi lohoim kəkereh, *emeralt* ekəskəsan ale imasil, *oniks* nətau han etiltile be ḡəsaləboi ḡəḡəkəta tur lan, *karnelian* ebisibis be səmasil savoi, *krisolait* iyaḡyaḡ ale imasil, *peril* ekəskəsan ale imasil, *topas* iyaḡyaḡ ale imasil, *krisopres* ekəskəsan ale imasil, *jasint* ebisibis ale eləboi ḡimasil, *ametist* iboḡboḡ ale imasil.

²² Nəsaris naim nalotuan ideh ei. Husur Nasuḅ aGot, aBiltidaṅan, mai aTuhsipsip arutoh tabtab ei, arovi naim nalotuan.‡‡

²³ Namīal hən namityal mai nahəbati savi natideh ei, aroḅuer, husur namənas siGot emias kavkav hən nabiltivile enan, ale aTuhsipsip evi namīal han.

²⁴ Naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail dereh liyaryar len namīal han, ale nəboṅ nakiṅ gail hən navile a pan ləḅəbis lan, dereh lilav nəyalyalan salito gəmai.

²⁵ Nametləkau han gail losəṅav len nəmariboṅ kavkav, asike lokəkol boṅ ideh, husur nalenmar-iug dereh teḅuer ei.

²⁶ Ale naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail p̄isi dereh litariv nəyalyalan salito mai natit lotopul həni gəmai.

²⁷ Natideh toḅiṅḅiṅal o tosa asike eḅis ei boṅ ideh. Nəvanuan ideh togol nəsa aGot tomətahun buni o tolibliboṅ, asike eḅis ei boṅ ideh. Wake alat, aGot totos gat nahəsalito len nalobulat seTuhsipsip hən nəmauran, galito ṅai dereh ləḅis len nabiltivile enan. §§

22

¹ Beti aṅel egaii eṽusan ginau hən nawisel sua hən nəwai hən nəmauran, tomasil hum nakristal.

‡‡ **21:22:** *Naim nalotuan* evi naut nəvanuan gail lotolotu hən aGot lan. Be nəboṅ aGot totoh tin mai nəvanuan san gail, loləboi ləḅilotu həni len naut p̄isi, gol ke naim nalotuan savi natideh am. Imaienan, len nabiltivile veveu siGot, səkad naim nalotuan ideh. §§ **21:27:** Hən naves 23-27, ris Isa 60.3-5, 11, 19-20, 52.1; Eze 44.9. *Nalobulat hən nəmauran*, ris KelV 3.5.

Nawisel enan isel dan nabiltihai bətbətah siGot mai seTuhsipsip.*

² Isel rivuh hən nametp̄isal hən nabiltivile. Len nagəgarhəwisel sua nəhai sua hən nəmauran itov, ale ikad esual am len nagəgarhəwisel togon.* Nəhai eru enan aruṽan vəha-sua husur nahəbati ṽisusua. Aruṽan hən naṽite vəha-səṇavur pisan eru len nasi-hau esua. Nalut nəhai eru enan evi nalukai hən b̄irer hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail həni hən ləb̄imaur.

³ Səkad natideh aGot tomətahuni o toke tipansəm len nabiltivile enan. Nabiltihai bətbətah siGot mai seTuhsipsip dereh tipat ei, ale naslev san gail lotovi vanuan san gail, dereh lilotu həni.*

⁴ Dereh leris nəhon, ale na-tos-gati-an hən nahəsən tipat len nabunəholito.

⁵ Asike ikad nalenmariug am, gol nam̄ialan hən nam̄ial mai namityal asike arovi natideh ei, husur Nasuḅ aGot dereh tem̄ial, tem̄ias galito. Ale dereh lesuṁan nakiṇ gail van vi sutuai.*

AYesu satogəmai

⁶ Beti aṇel ikel mai ginau ke, “Nasoruan galenan, goləboi gəḅeil gəgat len gail, lokitin. Nasuḅ aGot tolav aNunun mai ahai kelkel ur gail, gai esəvat aṇel san hən b̄eṽusan naslev san gail hən natit p̄isi b̄imasvisi asike idareh.”

⁷ AYesu ike, “Səsələṇ! Asike idareh nogəmai! Avan ideh b̄igol husur nasoruan hən na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai, tehəhaṽur!”

* **22:1:** Eze 47.1; Zec 14.8 * **22:2:** Gen 2.9-10 * **22:3:** Gen 3.17; Zec 14.11 * **22:5:** Isa 60.19; Dan 7.18

⁸ Ginau novi aJōn notosəsəloŋ hən natgalenan, notoris p̄isi. Ale nəboŋ notosəsəloŋ, nəboŋ notoris natgalenan, nuteh bathurien aŋel toʋusan ginau hən natgalenan hən nəbilotu.

⁹ Be ikel mai ginau ke, “Sagigol natenan! Ginau novi slev suñan gaiug mai aʋam̄ gail, ahai kelkel ur gail, mai alat ləb̄igol husur na-tos-gati-an topat len nalob̄ulat egai. Gilotu hən aGot!”*

¹⁰ Beti ikel mai ginau ke, “Sagesusuan nalob̄ulat egai. Sagigol nasoruan hən na-pəhav-utaut-an tesusuah. Husur nəboŋ egəm pəpadaŋ.

¹¹ Avan ideh togol nəsa sanor, tigol tabtab həni; avan ideh tob̄iŋb̄iŋal taʋtaʋor, teb̄iŋb̄iŋal taʋtaʋor tabtab; avan ideh togol nanoran, tigol tabtab hən nanoran; avan ideh totoh a tut dan nəsaan, titoh tabtab dani.”*

¹² AYesu ike, “Səsəloŋ! Asike idareh nogəmai! Dereh nitariv naṣurṣuran sagw hən nəbilav nakonṣurṣuran o nəpanismen mai nəvanuan p̄isi b̄inor hən nagolean salit gail.

¹³ Novi alfa mai omeka, nametəkav mai naməkot, natubatan mai nanoŋan.†

¹⁴ “Alat lotokəkas nahurabat salit gail, lehəhaʋur.* Loləboi ləb̄eb̄isutur len nametləkau gail hən nabiltivile ale han naʋit nəhai hən nəmauran.*

¹⁵ Avil vivile dan nabiltivile ikad nalipah gail mai alat lotogol nabehi, alat lotogol naitian tosa,

* **22:9:** Hən naves 8-9, ris KelV 19.10 * **22:11:** Dan 12.10

† **22:13:** Hən naves 12-13, ris Isa 40.10, 44.6, 48.12, 62.11; Psa 28.4; Jer 17.10; KelV 1.8 * **22:14:** KelV 7.14 * **22:14:** Gen 2.9, 3.22

alat lotogol nəmatan, alat lotolotu hən nəlablab gail mai alat lotoləmas nəgəgərasan ale lotogole.

16 “Ginau aYesu nosəvat aŋel sagw hən bikel kot natgalenan mōs alat siYesu len naut tiltile gail. Novi nəkadun nəbathuyah siTevit mai novi nəpasusan siTevit, novi namōso lalan tomial habat.”*

17 ANunun aGot mai navensus tovi asoan aTuh-sipsip, aruke, “Yesu gegəmai!” Ale avan ideh tosəsəloŋ səhoti tike, “Yesu gegəmai!” Avan ideh tomaduh tegəmai. Avan ideh toləŋoni, temun kəmas hən nəwai hən nəmauran, nəvurian han tobuer.*

Nasoruan naməkot

18 Ginau nukel nalələgauan mai nəvanuan p̄isi lo-tosəsəloŋ hən nasoruan hən na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai: avan ideh bəsuhud hən natideh mai nasoruan topat, aGot dereh tesuhud hən nav-ilesir nalobulat egai tosor husur gail, mai atenan.

19 Ale avan ideh b̄ilav kuv nasoruan ideh dan na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai, aGot dereh tilav kuv natit gail na-tos-gati-an len nalobulat egai tokele dani. Namilen ke, asike ihan nəv̄it nəhai hən nəmauran, asike eḅis len nəb̄iltivile siGot.‡

20 Ale atenan tokel kot natgalen p̄isi, ike, “Evoi, asike idareh nogəmai.”

Ganan! Nasub̄ aYesu gegəmai!*

* 22:16: Isa 11.1, 10; KelV 2.28, 5.5
Hən naves 18-19, ris Deu 4.2, 12.32

* 22:17: Isa 55.1 ‡ 22:19:
* 22:20: 1Kor 16.22

21 Nasuḅ aYesu māu teviol kəmas hən navoian
mai nəvanuan p̄isi siGot. §

§ 22:21: Len natosian galevis ta sutuai ike, Nasuḅ aYesu māu
teviol kəmas hən navoian mai nəvanuan siGot o nəvanuan p̄isi siGot.
Ale galevis losuhud hən nasoruan *ganan* len nagilen

**Nasoruan siGot len nasoruan ta Uluveu
The New Testament in the Maskelynes language of
Uluveu, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Maskelynes blong Uluveu,
Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Maskelynes de
Uluveu, Vanuatu.**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maskelynes

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

cb9da196-fced-5a7c-9540-74db5e4270fd